

УКРАЇНЬСЬКА ПРАВОСЛАВНА
ЦЕРКВА В США
видає
ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНЬСЬКИХ
ПРАВОСЛАВНИХ СЕСТРИЦТВ

ВІРА

FAITH

UKRAINIAN ORTHODOX
CHURCH OF THE USA
published by
UNITED UKRAINIAN
ORTHODOX SISTERHOODS

Рік XXXIII, ч. 3 (131) липень-вересень 2008 July-September Vol. XXXIII, #3 (131)

1974 - FAITH

*Охорона традицій УПУ,
поширення інформації про культурні
та історичні досягнення і звичаї
українського народу!*

ВІРА - 2008

*Preservation of the traditions
of the Ukrainian Orthodox Church and
witnessing to the cultural and historical
achievements of Ukrainian people!*

**ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ
ПРАВОСЛАВНИХ СЕСТРИЦТВ У США
ІМ. СВ. КНЯГІНИ ОЛЬГИ
УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА У США
UNITED UKRAINIAN ORTHODOX
SISTERHOODS OF THE USA
UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH OF THE USA**

President:

Nadiya Mirchuk

Spiritual Advisor:

His Grace Bishop Daniel
Protopresbyter William Diakiv

EXECUTIVE BOARD

Honorary President:

Valentyna Kuzmycz

Honorary Members:

Johanna Staroschak
Raisa Zelinsky

Vice Presidents:

Olha Antochy
Nadia Brushenko
Sophia Bilinsky
Natalia Posewa

Secretary:

Marianna Zadojany

Treasurer:

Olha Krywolap
221 Edridge Way
Catonsville, MD 21228

Financial Secretary:

Nina Czezuln

Culture & Education:

Luba Shevchenko
Olga Zeleznock

Organization Committee

Christina Taschuk
Ala Trochymchuk

Auditors:

Kateryna Hucul
Valentyna Hohl
Anastasia Hrybowych

ЗМІСТ - CONTENTS

Над нами Святий Твій Покров! - о. Іоан Мисів	3
What Is an Orthodox Woman? - Katherine Hyde	4
Вшанування Богородиці в літературі і мистецтві України	6
Making Decisions for the Terminally Ill - Fr. Michael Danczak	10
Are You Still "Wearing" Christ? - Ірина Преловська	11
Господь не залишить нас! - Архимандрит Зосима	12
Особистий приклад батьків - Світлана Назарова	13
Православ'я як терапевтична наука - Архимандрит Єрофей	14
Нам пишуть наші стипендисти	16
Гетьман Мазапа - покровитель Православної Церкви - Ю. Мицик	18
Нам пишуть наші стипендисти	24
Довіряти душу можна лише Богові - Василь Белей	26
The Prayer Life of Child and Parent - Joan Allen	28
Donations-Пожертви	31

Editor-in-Chief

PO Box 495
South Bound Brook, NJ 08880
E-mail: ViraFaith@aol.com

Редакційна колегія:

Владика Даниїл
Валентина Кузьмич,
Оля Матула

Адміністрація "Віри":

Надія Мірчук
110 East Cedar St.
Livingston, NJ 07039
Tel: (973) 992-6479

Річна передплата: 20 дол. — у США,
25 дол. — для пересилання в Україну

*Редакція застерігає за собою право
скорочувати статті та виправляти мову.
Статті, підписані прізвищем автора,
висловлюють його власні погляди, а не
погляди Редакції.*

НАД НАМИ СВЯТИЙ ТВІЙ ПОКРОВ!

о. Іоан Мисів

"Величаємо Тебе, Пресвятая Діво і шануємо Покров Твій чесний", - співаємо ми сьогодні. Радісне для віруючого серця свято Покрова Богородиці, бо нагадує нам про те, що не забуті ми у Пренепорочної Матері роду християнського, Препоблагословенної Діви Марії!

Той лише здатний збагнути це, хто з вірою глибокою очима Блаженного Андрія може споглядати правдиве свідчення безнастанного Богоспількування, до якого постійно веде нас Свята Церква. Адже так, як колись 910 року в Константинополі, у Влахернському храмі Пресвята Владичиця видимо показала Блаженному Андрію та його учневі Єпіфанію свою небесну опіку, так і сьогодні з року в рік від багатьох бід захищає нас святий Її омофор.

"Покрий нас від всякого зла чесним Твоїм омофором!" - з глибокою вірою звертаємося до Пресвятої Діви. Що ж таке покров Божої Матері над нами? Це - заступництво Її за нас, грішних, перед Спасителем і Господом нашим, заступництво, через яке прощаються наші гріхи, лікуються наші скорботи.

Покров Богоматері - це Її молитва за нас, що слабку, немічну нашу, людську молитву робить сильною перед Престолом Божим. Покров Божої Матері - це любов Її до нас, та любов, що сповнює серце милосердям, і таким чином допомагає нам прокладати шлях до вічного спасіння.

Над ким розпростертий цей покров? Ми знаємо із слова Божого, що Церква Христова - це Тіло Його, що Господь Ісус Христос - Голова цього Тіла, Голова заснованої Ним святої Церкви. І покров Богоматері простертий над Церквою Христовою, як над Тілом Господа Ісуса Христа, осіняє і кожного, хто є членом цього Тіла, кожного сина і дочку Святої Православної Церкви (канонічної).

Господь Ісус Христос перед Своєю смертю обіцяв своїм учням, а через них усім християнам, не залишити їх сиротами, і Богомати теж обіцяла бути з ними завжди.

Якщо Сам Господь, за Його словом, називає своїми братами і сестрами тих, хто чинить волю Отця Небесного (Мф. 12, 5), то чи відмовиться назвати нас своїми дітьми Мати Його?

У чому виявляється покров Божої Матері?

Віруюче серце знаходить його в усьому, чим ми живемо: в нашому добробуті, в нашому здоров'ї, в наших успіхах, в наших звичайних земних радостях. Покров Богоматері виявляється і в тих скорботах, хворобах та випробуваннях, які Господеві, Її Божественному Синові угодно посилати нам задля нашого спасіння. Вона, за словом св. Іоанна Златоуста, - перша приймає Божественні дари і перша роздає ці дари і благословення людям, які шукають допомоги в

Господа і милостей у Неї в своїх повсякденних потребах.

Вона подає свій материнський покров усім, хто жадає світлого Царства Небесного, де Вона стоїть перед Престолом Божим, куди увійшли всі угодники, всі благочестиві слуги Божі, вірні Господеві.

Ми просимо Богоматір у численних наших молитвах, з якими звертаємося до Неї, щоб Вона допомагала нам здійснити нелегкий шлях до вічного спасіння, подавала в наше серце дух молитви і покаяння, підтримувала нас і не позбавила свого покрову. Ми Її просимо і віруємо в Її материнську допомогу, благаючи з глибини свого віруючого серця: *"Не маємо іншої помочі, не маємо іншої надії, крім Тебе, Владичице!"*

Благословенням Божим створюються родини, народжуються діти, воздвигаються благовійнні храми на честь нашої Покровительниці Приснодіви Марії. І ніхто не зможе так зберегти їх, як Цариця Небесна.

Нехай наше віруюче серце повсякчас підносить до Матері Божої всі свої зітхання, потреби, скорботи й випробування!

Вона, як Радість скорботних, як Подавальниця дарів Божественної милості, як наша Небесна Мати, все принесе Своєму Божественному Синові, у відповідь на благання віруючої душі, простягне Свій материнський покров над тим, хто вірує в Її Божественного Сина, Господа нашого Ісуса Христа і звертається до Неї з вірою і любов'ю.

Нехай же покриває нас Небесна Мати Своїм невичерпним милосердям у житті нашому земному і на землі майбутнього віку!

What Is an Orthodox Woman?

by Katherine Hyde

Being a woman has never been an *easy* task, ever since God said to Eve, “In pain you shall bring forth children” (Genesis 3:16). But up until this century, it was at least a fairly straightforward one. Every little girl grew up knowing exactly what was required of her in life, and learned, if not to like it, at least to accept it.

In the twentieth century, all this has changed. Not that being a woman has gotten any easier, in spite of multitudes of “labor-saving” household devices and the rather dubious advantages of “having it all.” (What nobody told my generation, the later baby-boomers, when we were embarking on our careers and families was that “having it all” really only meant having twice as much work!) But while hard work is still with us, modern women have lost their clear direction for life. We are confronted with a cacophony of voices and choices, each beckoning us onto a different path that promises “fulfillment”

The world gives us many options, ranging from the ultra-conservative image of the cowering, mouselike wife living in total subjection to her overbearing husband, to the upwardly mobile business or professional woman who can’t be bothered with annoying distractions such as children. On the farthest fringe, we hear the radical feminists calling every woman to become a (preferably Lesbian) manifestation of the earth-goddess.

Although the world offers these and countless other choices, it fails to provide any satisfactory means of determining which of these paths (if any) is really the right one. Even the various churches have not been able to present a united front or to give women any clear, reliable direction as to how we ought to order our lives or what sort of model we ought to follow.

Indeed, most churches seem to be just as confused as individual women are as to how to respond to rapidly changing social conditions and the demands of feminism.

So where does all this leave us? Must we choose between equally unacceptable extremes, or is there another way? Is there a way that offers peace amidst chaos; that speaks of balance and right proportion; that offers eternal rather than temporal regards; that promises true fulfillment, not of passing earthly desires and ambitions, but of the deepest longings of our souls?

There is indeed such a way, and it is to be found within the Orthodox Church. The Orthodox

model of womanhood is based upon the wisdom of the ages rather than the shifting sands of philosophical fads. The Orthodox way sees woman as God sees her — as a creature of honor and dignity, with gifts and responsibilities uniquely her own, with her own essential role to play in the salvation of mankind.

To flesh out that vision and see it more clearly, we must look first at the historical development of the place of women within the community of faith.

IN THE BEGINNING

To understand the history of women in the Church, we have to go back to the very beginning: to Eve. Church Fathers and scholars have expressed a variety of opinions about Eve, about the nature of her relationship with Adam before the Fall, and about the true significance of the “curse” laid on her after the Fall. But beyond all the controversy, several things are clear:

1) Eve was created in the image of God, just as was Adam. “So God created man in His own image; in the image of God He created him; male and female He created them” (Genesis 1:27). In their essence as created beings, men and women stand with equal worth and honor before God.

2) Eve was created to be Adam’s “helper” (Genesis 2:18). This does not mean she was to be his servant, still less his slave. The Hebrew word used here (*ezer*) is often used of God Himself as the Helper of His people. Clearly, the relationship intended is one of mutual cooperation, not of domination. Adam, on the other hand, was given the task of naming the animals before Eve was made from his rib: so the work of “subduing the earth” was primarily his.

3) Eve, as we all know, made a dreadful mistake. She listened to the seductive words of the serpent and, *without consulting her husband*, ate the forbidden fruit, thus condemning herself and all her progeny to a life outside Paradise. Some have speculated that Satan chose to tempt Eve rather than Adam, not because she was weaker, but because he knew that Adam would follow her in her sin (making him equally guilty). The righteousness of the world was entrusted to Eve’s keeping, but she did not keep the trust.

4) As a result of her sin, Eve was condemned to sorrow and pain in childbearing, and to a life of

subordination to her husband (Genesis 3: 16). The wording of this curse ("you shall have sorrow... he shall rule") suggests that God was simply predicting what would happen to women living in a fallen world, rather than deliberately laying a punishment upon them. Certainly the curse is an accurate description of what happens to women when they are left at the mercy of fallen men.

So we have a picture of God's intention for men and women - a relationship of loving cooperation between two people equal in value and honor, but differing in roles. And we have a picture of that relationship perverted by sin: women bound by their own desire and their need for children to men who wrongfully dominate and belittle them. But in that very hour when God pronounced the fate of fallen woman, he also pronounced her hope: the Seed that would bruise Satan's head.

THE SECOND MOTHER

The next great epoch in the history of women is embodied by the one who has been called the second Eve, as Christ is the second Adam: Mary, the Mother of God. As it was given to a woman to exercise her free will to banish all humanity from Paradise, so it was given to a woman to provide, by her own will, the means of man's restoration to his blessed state. Without Mary's willing and complete surrender to the will of God, there could have been no Incarnation, and thus no crucifixion and no Resurrection - in other words, no Savior and no salvation for mankind.

As Eve was the mother of all mankind, so it was through motherhood that Mary gave this most precious gift to all humanity. Thus Mary became the Mother of all those who would become the children of God. In Mary we see the epitome of all that redeemed woman can become - a state even more glorious than that Eve held before her Fall. Consider some of the qualities that make Mary, the Mother of God, the ultimate model around which our lives, even in this modern, frenetic day and age, can and must be molded:

1) *Mary willingly submitted to the will of God.* Although she was chosen, she was not forced: her obedience was voluntary and wholehearted. Later, as Joseph's wife, she also submitted willingly to her husband - she who had known God more intimately than any other human being as she carried Him within her womb.

2) *Mary responded to God in faith.* What was asked of her must have been frightening and was certainly dangerous; but Mary trusted the love of God for her protection.

3) *Mary risked everything for motherhood.* In her society, for a young woman to become pregnant outside of marriage was the

ultimate degradation. Had Joseph been a hardhearted man, Mary could have become a complete pariah, ostracized by her neighbors, unable to marry, with no means of supporting herself and her child. How many women in our society have chosen abortion rather than face circumstances less difficult than these? But Mary chose rather to risk her own life to give life to another.

4) *Mary took on the role of interceding for men and of leading them to Christ.* At the wedding at Cana, she first made known the people's need to her Son, knowing in spite of His protests that He would fill that need; then she said to the people, "Whatever He says to you, do it" (John 2:5). She thereby exhorts us all, her spiritual children, to respond to Christ with the same loving, trusting obedience she herself showed.

Paul Evdokimov, in his book *Woman and the Salvation of the World* (St. Vladimir's Seminary Press, 1994), sums up the spiritual role (or "charism") of women, as exemplified by Mary, thus: to give birth to Christ in other people. We may be called to physical motherhood, to pass on our faith to our children: or we may be called to spiritual motherhood, to show forth the image of Christ to all men and call them to Him.

WOMEN IN THE CHURCH

Christ showed, through His own behavior to women and through His teaching to His disciples, that while the place for proper headship and divinely established authority remained a constant both in the home and in the Church, a significant shift had occurred in the old order of male/female relationships which had prevailed

(Continued on p. 8)

Вшанування Богородиці в літературі й мистецтві України X - XVIII ст.

*Як покидали запорожці
Великий Луг і матір Січ,
Взяли з собою Матір Божу.
А більш нічого не взяли...*

Цих слів із поеми Шевченка "Іржавець" нині не знає лише той, хто взагалі нічого знати не хоче. Тимчасом слова ці відображають реальний історичний факт, увічнений зокрема і в картині невідомого художника "Запорожці ховають ікону Покрови".

Відомо, що найбільше козацьких церков у Запоріжжі було присвячено саме Богородиці. Знаємо також, що першою мурованою церквою в Українській землі, збудованою Володимиром Великим після прийняття християнства, була Богородична церква - відома як Десятинна - присвячена Успінню Божої Матері.

Наступник Володимира Ярослав Мудрий теж будує Золоті ворота з надбрамною церквою, присвяченою Благівіщенню Матері Божої. Богородиці присвячується й закладена в 1073 р. преподобним Феодосієм церква в Києво-Печерському монастирі.

У "Слові про похід Ігорів" читаємо, що повернувшись із половецького полону, князь найперше іде до церкви Богородиці Пирогощі на Подолі, щоб віддати їй подяку за визволення з полону.

Та й у самій Софії Київській чільне запрестольне місце займає Мати Божа Оранта - Молільниця за нашу землю.

Історик Української Церкви І. Власовський твердить, що посеред сюжетів візантійської іконографії, які прийшли в Київську Русь з прийняттям християнства, найулюбленішими й найпоширенішими стають саме Богородичні сюжети, як втілення найвищого святого ідеалу. Про надзвичайне поширення Богородичних сюжетів ще в домонгольські часи свідчить і та обставина, що єдиною іконою, яка дійшла до нас від XIII століття, є образ Богородиці.

Безліч прикладів любові до Пречистої Діви як взірця усіх чеснот,

втілення краси небесної й земної дає нам література 17-18 століття. Одну із найпоетичніших, як сказала, найбароковіших проповідей, поданих в збірнику "Ключ розуміння", присвячує Діви Марії Іоаникій Галятовський, закликаючи будувати "церкви на її ім'я, рисувати її на сріблі і на золоті, бо велика є Марія, що великі речі учинила: зважила вогонь, зміряла вітер і повернула назад день минулий".

"Росою устрашенія ворогів" називає Світлу Діву Дмитрій Туптало (св. Дмитрій Ростовський) у книзі "Руно орошенное" (1683 р.), цілком в дусі поетичного бароко та середньовічної містики надаючи символічних значень кожній літері імени Марія, відповідних значенням магічних каменів, "кождо же их свойством нікую добродітель Маріину изобразують".

Своєрідність українського християнства, на відміну від візантійського чи пізніше - російського, якраз і полягала в тому, що воно не проводило різкої демаркаційної лінії між земним і небесним, а поєднувало їх у народній душі і бутті.

Як колись в дохристиянські часи народ запрошував на прадавнє Різдво всі стихії, так і тепер Бог, Богоматір, християнські святі сприймаються народом не як недосяжна абстракція, а як особи, причетні до життя кожної сім'ї й кожної людини. Тому в українських колядках за столом у господаря "Сам Христос сидить", Діва Марія золотим плужком удовину нивку оре, а у весільних піснях "Богородиця край віконця стоїть", благословляючи наречену.

Щире й безпосереднє сприйняття віри, засвоєння її на рівні серця, а не догми, спонукало до витворення самобутнього українського стилю насамперед в зображенні найулюбленіших святих, а особливо - Матері Божої.

Тож і не дивно, що на іконі "Введення до храму Пресвятої Богородиці" 18 ст. бачимо св. Іоакима - в українській вишиваній сорочці, жінок - в намітках та кораблях, а юну Марію супроводжує

цілий гурт дівчаток, вбраних у віночки зі стрічками.

В одній із нещодавно записаних мною колядок сказано (ні більше, ні менше) отаке:

*Диво дивне стало в світі:
А в Кийові на повіті
Діва Сина спородила!*

.....

*Китайкою покриває,
Син до неї розмовляє.
Трудно Христа потаїти!..*

Для зайди-чужинця це - відступ від канонів, теологічне невігластво, жаж! А для нас - неспростовне свідчення найглибшого прийняття народом християнства, яке пройшло через його душу, стало рідним, невіддільним від цілого буття.

Зрештою, і вельми грамотні в канонічних питаннях чужинці захоплювалися українською іконографією. Так, сирієць-інтелектуал, архидиякон Павло Алепський (секретар при патріархові Макарії), що супроводжував Антіохійського святителя в його мандрівці через Україну (1654 р.) писав про українські ікони: "Я багато образів бачив, починаючи з грецьких країв і до Москви, але ніде не бачив нічого подібного й рівного до цього".

Поєднання земного й небесного надзвичайно яскраво виражене в Богородичних іконах Запорозжя, т. зв. Козацьких Покровах. Дослідники твердять, що за весь час існування Січі козаками було збудовано 24 церкви: 13 із них були Покровськими, 8 - Свято-Миколаївськими і 3 - присвячені Архистратигу Божому Михаїлу. Тож, слід думати, й Покровських ікон було в цих церквах багато.

Визначальний стиль Козацьких Покров - це стиль українського бароко, що поєднав українську живописну традицію з європейським Ренесансом. На іконах цього типу (їх збереглося всього кілька) бачимо портретні постаті гетьманів, козаків, царя та духовенство. Найвідомішою є ікона II пол. 17 ст., де Богородиця зображена на всю висоту ікони, а серед молільників, яких Вона покриває своїм омофором, поруч з царем Олексієм ("Тишайшим") стоїть Богдан Хмельницький з гетьманською булавою, з впевненим, зверненим на глядача поглядом.

Значно відрізняється від описаної Переяславська Покрова - запрестольна ікона Покровської церкви в Переяславі, збудованої полковником Іваном Мировичем у 1708 р. Це справжня світська картина з колонадою в глибині, з царем, що тримає скипетр і державу; з царицею в пурпурових, золотом оторочених шатах; за царем і царицею - козацтво. З другого боку - митрополит при повному облаченні, ієромонахи, святителі. Богородиця в сонмі Святих та Небесних Сил - угорі, ледь-ледь схиливши голову, тримає омофор над молільниками. Це 1708 рік. Ще не було Полтавської битви й трагедії Батурина. Та гетьмана з булавою вже на іконі не бачимо. І чому такі сумні та суворі козацькі обличчя? Навіть у фундатора церкви полковника Мировича, який начебто

мав би радіти, в сумно зведених бровах застигло якесь тривожне питання.

Можливо, то наслідок більш як 10-літніх митарств, пов'язаних з відкриттям Переяславської єпископії, що, як пише вже згадуваний І. Власовський, "були дуже показовими в справі "заховання давніх прав і привілеїв" Київської митрополії та для характеристики "автономного" її управління"?

А можливо, козаки думають про своїх побратимів, що масово гинули на будівництві царських фортець, наклали головами в Кримських та Азовських походах, проливши "кров добру, не чорну не за Україну"?

А може, радість і випогодженість з козацьких облич стерто ще Коломацькою угодою 1687 року, що відверто "заперечили державний характер гетьманської влади, а разом з тим і державність України" (Н. Полонська-Василенко)?

Проте Переяславська Покрова - це ще ікона-надія. Українське духовенство ще предстоїть перед Матір'ю Божою за українське козацтво та землю Українську.

Та ось Покровська козацька ікона, написана на початку 70-х років 18-го століття. Ікона - відчай. Звернення до Матері Божої - як останньої надії й останнього захисту.

Якщо на інших козацьких Покровах увесь простір заповнений предстоятелями та молільниками за Україну й воїнство козацьке, то ця ікона вражає цілковитою самотністю двох невеликих груп козацтва в нижній частині ікони. Нікого й нічого немає поміж Богородицею на хмарі й козацтвом на землі, серед якого на першому плані справа бачимо останнього кошового Січі - Петра Калнишевського, що невдовзі, після зруйнування Січі Катериною II (1775 р.) буде заарештований і скінчить свої дні в кам'яному мішку Соловецької фортеці; а зліва - вірного писаря січового Івана Глобу, що піде в заслання в Сибір, який будуть християнізувати українські такі єпископи Іоан Максимович, Філофей Лещинський, Софроній Кристалевський, Інокентій Кульчицький, Інокентій Нерунович та інші подвижники-українці, як канонізовані, так і покищо не канонізовані (Лещинський та Нерунович) Православною Церквою.

Але це буде згодом, а нині, на початку 70-х років 18 ст., на козацькій іконі стоять перед своєю Небесною Заступницею козаки, що втратили будь-які ілюзії, будь-які сподівання на царів, вельмож, духовенство. З ними лише найцінніший скарб козацький: клейноди, прапори (жовто-блакитні, до речі), козацькі пістолі й литаври, виставлені козаками перед світлі очі Матері Божої як доказ своєї правоти, законності своїх волелюбних прагнень. І остання відчайдушна молитва, що тече через пустку із вуст Калнишевського: "Молим, покрий нас чесним Твоїм Покровом і ізбави нас од всякого зла".

Чуда не сталося. Січ була зруйнована. Та не зруйнованою залишилась народна віра в заступництво Богородиці, в прихильність і милість Богородиці до землі Української, її народу і лицарства.

(Continued from p. 5)

What Is an Orthodox Woman?

since the Fall. Christ treated women with dignity, respect, and compassion. In His teaching on marriage (Matthew 19:3-9), He restored their marital rights to what they had been "in the beginning," before allowances had to be made for the hardness of men's hearts. Through the redemption accomplished by His death and Resurrection, Christ made it possible for men and women once again to strive for the ideal established in Paradise: a loving cooperation between equals with different, complementary roles.

This ideal was largely upheld in the first few centuries of the Church. Women swelled the ranks of the saints and martyrs, giving their lives to God in a variety of roles, including those of prophetess, teacher, and deaconess as well as the more traditional ones of wife, mother, and performer of charitable works. When men began to seek the desert as a place to live out a more radical commitment to God, women - beginning with Saint Mary of Egypt, to whose holiness even Saint Anthony the Great deferred - were not far behind.

Within the family, the position of women was better among Christians than it had ever been before. While Saint Paul exhorted wives to submit to their husbands - which was nothing new - he also, even more strongly, exhorted men to love their wives "as Christ also loved the Church" (Ephesians 5:25) - in other words, to the point of giving their lives for them. This was something new. The ancient curse was beginning to crumble.

At the same time, however, there were teachers in the Church who held to a view of women more in keeping with the views of their Jewish forebears (succinctly expressed in the traditional male prayer, "Thank You, Lord, that You did not make me a woman"). Some blamed women entirely for the Fall and claimed that they were inherently evil, to be avoided by any man who would seek righteousness. Some insisted that marriage and sexuality came into being only after the Fall and were nothing but a necessary evil for the propagation of the species. One cannot but suspect that these men - mostly celibates - were misplacing the blame for their troublesome bodily passions, assigning that blame not to their own fallen nature and the temptation of the devil, but to the unfortunate and inadvertent object of those passions woman.

As the centuries went by, this distorted view began to exert a greater influence over the Church's attitude toward and treatment of women. Women gradually came to be excluded from the diaconate and from other ministries in which they had

previously taken an equal part with men. Women who achieved sanctity were praised as having "overcome" their weak and evil feminine nature and become as righteous as men.

However, women never completely lost their champions. In the nineteenth century in Russia, feminine spirituality began to come into its own again. Several notable elders, including Saint Seraphim of Sarov and Saint Theophan the Recluse, made it their business to encourage women, both in the world and in the monastic life. Both of these men founded and directed women's monasteries, and offered spiritual direction to countless laywomen, in person or through correspondence. These godly men had the prophetic insight that it would be primarily through women that the Faith would be preserved in Russia during the seventy years of communist persecution, and they wanted women to be prepared.

ORTHODOX WOMEN TODAY

Not surprisingly, the position of women in the Orthodox Church today reflects both sides of this history - that which would abase them along with that which affirms their dignity.

On the one hand, it cannot be denied that there are parishes in which women are permitted to do only those tasks which the men consider "women's work" and therefore "beneath" them - cleaning the church, taking care of the children, baking the *prosphora*. In fact, of course, these traditionally female tasks are just as honorable and just as essential to the life of the Church as any of the more public or glamorous tasks which these men reserve to themselves; nevertheless, they do not exhaust the spectrum of women's gifts and therefore should not circumscribe their contribution.

On the other hand, there are many parishes in which women serve in every capacity except those of the ordained clergy - as chanters, readers, choir directors; as teachers, administrators, parish council members; as helpers to the clergy in all sorts of works of mercy.

While Orthodox practice in some places reflects the overmasculinization of our culture as a whole, the solution to this problem is not to be found in feminism, even of the so-called "Christian" variety. The fundamental error of feminism is the same as that of the male-dominated culture that feminism is reacting against: the error of believing that masculine qualities, such as leadership, physical strength, analytical thinking, and strict justice, are inherently superior to feminine qualities, such as nurturing, gentleness, intuition, and mercy. Instead of striving to win men's respect

“Christian” feminism, while less vehement in some respects than the secular variety, still attempts to raise the position of women in the Church by placing them in roles traditionally reserved for men, such as the priesthood, instead of by exhorting the Church to accept and honor women in the ministries for which they are naturally and/or spiritually gifted. The masculinization of women which inevitably results from this mistaken approach is one of many reasons that the Orthodox Church has steadfastly maintained its traditional stance against the female priesthood and the “feminization” of God.

In spite of those weaknesses which characterize every human institution, the Orthodox Church still provides, in her Tradition and very often in practice, the strongest witness to be found in the modern world to the godly model of womanhood that we have been trying to define. We as Orthodox women have the responsibility to help restore our society to balance by living out those godly feminine qualities which have often gotten short shrift, both in the world and in the Church.

LIVING OUT OUR CALLING

What, then, are some of these godly feminine qualities we need to cultivate? It is impossible to give an exhaustive list, but here are several that seem especially important.

1) The greatest of these is love. Of course, all Christians are called to love; but women have a special gift for loving. We should love, first of all, those closest to us—our families or those who are like a family to us. But we should not stop there; our love should reach out to our neighborhood, our parish, our community, our world. The love demanded of us is not just a sentimental good feeling toward other people. We’re talking about *sacrificial* love - love in action, love that puts our own interests second to those of the beloved. It’s not an easy task.

2) We should give ourselves in joyful *service*. Again, all Christians are called to serve; but it seems to come more naturally to women. Our service should follow our love, starting at home and spreading outward, always guided by God’s will for our individual lives.

Our service should also follow our individual gifts. If you can’t bake a fluffy pastry to save your life, go ahead and say no when the festival committee asks you to make baklava. But if, on the other hand, you have artistic talent, perhaps you should study iconography or illustrate lives of saints for children. Don’t let your gifts go to waste. If you don’t know what your gifts are, or can’t think of a way to use them for God, talk to your husband or priest or to an older, wiser woman you know. They may know you better than you know yourself.

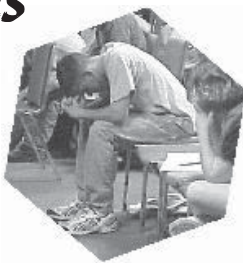
3) The essence of womanhood is *motherhood*. Not all women are called to be physical mothers, but all are called to be spiritual mothers, guiding and nurturing and teaching others to follow Christ. Those who work in the world should seek vocations that allow these qualities their full expression, rather than trying to compete in the dog-eat-dog business world of men. Those of us who are mothers in the physical sense must take this responsibility very seriously. The world would have us believe that mothering is just one aspect of life, that it can be done quite adequately in the few hours a day we have left over from our careers or other activities we have chosen to “fulfill ourselves.” But we mothers really, in our heart of hearts, know better. We know that children are a sacred trust; they need and deserve the very best we have to give. If we cannot pass on our faith to them through our example of devoted love and service, how can the Church survive? And how can we stand before God and claim to have accomplished *anything* of any value in this world?

4) Women have a unique capacity to *respond to God* with all our hearts and souls. This is the essence of spirituality, and it comes more easily to women than to men, because responsiveness characterizes our human relationships as well as our relationship to God. Men, being called to leadership in the human realm, often find it more difficult to surrender that role and to meet their Creator in humility. We women can set an example in simple, faithful piety that is ultimately more influential in the life of the Church than the most inspired teaching or the most glorious martyrdom.

5) Our proper response to God is to strive for *holiness*. Only by pursuing holiness will we become capable of all that is required of us. Only by deepening our relationship with God can we come to understand, accept, and live the life He has designed for us. Only through loving, trusting obedience to God can we find our true calling, as women and as human beings. Only so can we begin to fulfill the vocation bequeathed to us by Mary of giving birth to Christ in other people. This is our proper contribution to the salvation of the world.

Making Decisions for the Terminally Ill

by Rev. Michael Danczak

My father, Edward, recently fell asleep in the Lord. He was 82 years of age and during the last five years of his life, he suffered with progressive and debilitating form of kidney disease. For the last two years of his life he was placed on hemodialysis three times weekly.

Fortunately, I was able to see my Dad the week before he passed away, for the first time in two years. I traveled to Cleveland, Ohio, after I received a telephone call from my mother to help with one of the most difficult decisions that any family will face: How will a loved one be allowed to die?

When a relative is comatose and the condition is irreversible, the decision, while difficult is slightly easier due to a lack of direct and personal interaction between the relative and his family. Many times the terminally ill relative will leave a "living will" or "advance directive" which will instruct the family on his/her wishes in such a situation thus relieving the family of the burden of making such an unsettling decision.

However, when the terminally ill relative is conscience, aware and responsive, the dynamics involved in reaching the decision on being allowed to die becomes incredibly difficult. The decision becomes complicated by the personal feelings of various members of the family, the state of mind of the ill relative, the ability of the relative to understand his/her situation and the actual physical condition of the relative.

Often, some members of a family will perceive that their loved one is suffering that he/she may appear frail and weak. These family members will look to hospice care to provide only those medical and nursing services which make the relative comfortable as his/her condition deteriorates toward death.

On the other hand, some members of a family may perceive that the loved one is in better condition than reality may dictate. In this instance, these relatives may resist allowing their loved one to pass away naturally. They will ask that extraordinary life prolonging methods be used.

Unfortunately, in both of the scenarios mentioned above, there is a glaring lack of concern for the wishes of the person with the terminal illness. From the ethical and moral stand points of both Orthodox Church understandings and accepted medical

practice (*N.B. The author is a retired physician*), only the relative/patient has the right to accept or decline any medical treatment. This includes, in the case of terminally ill persons, the right to discontinue life sustaining medical treatment. Even this ethical and moral right, however, is dependent upon a complete and factual assessment of the person's long and short term medical condition, the person's ability to make a rational decision and the person's capacity to understand the ramifications of his/her decision.

A proper state of mind is absolutely essential for a person to make any life changing decisions. If a terminally ill person is depressed, in uncontrolled pain, under the influence of mind or conscience altering drugs, under some form of emotional, psychological or spiritual distress, or under the influence of the suggestions of another, well meaning but misinformed, person, he /she is not capable of making a rational choice.

Before a person with a terminal illness can make a life-effecting decision, every effort must be made to eliminate, or, if this is not possible, at least control the factors mentioned above. Some persons allow their condition to "speak for them" instead of making a well thought out decision. I've have had the occasion of hearing people who are severely ill with a painful life threatening condition say, "Let me die" but as soon as their pain is controlled their outlook on life changes despite their medical condition. You will also see this psychological effect of situational escape in depressed individuals, in persons who are experiencing an unfounded guilt over the assumed "burden" that their condition has placed, both emotionally and financially, on their family and friends or while the patient/relative is improperly medicated for his disease processes. It is incumbent on all those persons who are involved with the care of the terminally ill relative (family, medical personnel, friends, priest), to ensure that the person has the unrestricted capability to understand and rationally respond to his/her situation.

The other essential component for making an appropriate life effecting decision is factual information. No one (*terminally ill or otherwise*), should make any decision concerning medical care without being told exactly and completely the present status of his/her condition, the possible treatment options, immediate prognosis and long term prognosis (in other than general terms), with any viable treatment options and the effect that the institution or discontinuation of any medical treatment will have on the short and long term prognosis.

In medicolegal terminology, the combination of a rational decision making capacity and the presentation of all factual information pertaining to the treatment or non-treatment of any disease process, any possible complications and the expected outcomes, is deemed "informed consent." If, by accepted ethical and legal norms, it is required before performing any surgical procedure (including something that is as "simple" as the removal of a wart), then

is it all the more essential before deciding on a course of medical treatment which will allow the natural course of a disease process to continue to its ultimate end.

The last thing that we must consider is that humans are relational beings. Many times the dying relative is not so much concerned with his/her illness or eventual death, as he/she is about his/her relationships with his/her family and friends. To a terminally ill person, the love that can be given or received is much more precious than any concern that he/she may have for himself/herself. In essence they have discovered true nature of Christian Spirituality — LOVE.

The well thought out decision of a conscious, rational and well informed terminally ill relative must always be respected. Extreme care must be exercised within any relationship that exists. Those around the dying individual must always be supportive of whatever decision that he/she makes. Support and comfort are the objectives.

There is also a spiritual dimension that must be recognized. No matter what decision is made by the person, he/she has demonstrated a relationship with God and that there is a trust that has developed that Our Lord will take care of him/her when the time for passing comes. The terminally ill person realizes the love Christ has for us and that there is truly no permanency to death. A peaceful acceptance of the inevitable demonstrates a great deal of spiritual maturity.

In the case of my father, there was a medication for pain which was causing an undo degree of lethargy and sleepiness. During his periods of lethargy, my father was intimating that he would have like to discontinue dialysis; however, once the medication was changed, he decided to continue on dialysis. Unfortunately, my Dad passed away quietly exactly one week (to the hour) after he made his decision.

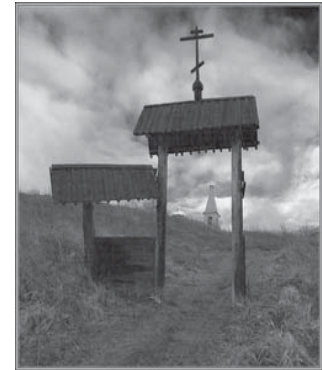
During that week, my Dad enjoyed being with his family, especially my son (who he only got to see for brief periods each summer), and my mother, with whom he celebrated their 50th wedding anniversary just two weeks before. He also touched the life of a young dialysis patient who sat in the chair next to him during their treatments. He was able to tell this young man, who was a World War II history fan, about his time as a Sea Bee and about how he help rebuild the airstrip on the island of Tinian in the South Pacific. He also told him about how he was there when the plane which was carrying the first atomic bomb, the Enola Gay, took off and the secrecy and the security that surrounded the project. This young man wrote a letter to my mother expressing his condolences and his grief at the death of my father. He also wrote how he appreciated the relationship that he and my father developed, especially over the last week of his life.

I will miss my father, but the lesson of his last five years is one of incredible courage, especially when it concerned the choices that he made regarding how his mortal life would proceed and

ultimately end. I pray for him every day and I also pray that I will be able to demonstrate half the courage of my Dad when I am facing the end of my mortality. I take consolation that my Dad is in a place of rest and love awaiting the Second Coming of Christ and that his physical suffering has ended.

My father is half the reason that I'm a priest today. The other half still lives in Cleveland missing my father more than I ever will be able.

Are You Still "Wearing" Christ?

Does that sound like an odd question? After all, it's not like asking, "What's in style this year?" or "What are you wearing to the party Saturday night?" But it is perfectly valid, and most appropriate, for us to ask ourselves that very question every day. Why? Because at our baptism, while we circled the baptismal font, and for great feast days (when baptisms originally took place in the liturgy) this is sung:

"As many as have been baptized into Christ have put on Christ, Alleluia."

This is one of the oldest hymns of the Church, and comes directly from the New Testament. In St. Paul's letter to the Galatians, he writes, "for in Christ Jesus you are all sons of God through faith. For as many of you as were baptized into Christ have put on Christ," (Galatians 3:25-27).

So what does it mean to "put on Christ?" At our baptism, we literally put on a white robe that stands for the purity and holiness that is of Christ. No spots, no stains, no tears or rips. That is the condition of our very being at that moment: without sin. And that is what Christ is eternally: the only sinless one. That is what we want to be by "wearing" Christ: sinless. It means we want to live our lives that way every day. Our very being, the way we choose to act each moment of our lives should show the world the presence of Christ. And that becomes even more important when we consider that most of us wear a cross (putting on the symbol of Christ's followers) around our necks and make known to the rest of the world around us that we call ourselves "Christians."

There is a story concerning Alexander the Great, who in the 4th century BC was the world's greatest warrior and ruler. It seems that he heard about

(Conclusion on p. 27)

Тосного не замшшть час!

Архимандрит Зосима (Шевчук)

Сьогодні пастирю Церкви доводиться стикатися з тим, що душі ще надто юних людей, які прийшли в храм, майже безнадійно вражені гріхом. Жорстокість, цинізм і навіть розпушта дітей, яким всього 10-12 років, просто лякає. Не може не вразити серце кожного християнина те, що в наш словниковий вжиток стійко увійшли вирази “дитяча злочинність”, “дитяча проституція”, “дитяча наркоманія”. А діти наше майбутнє. Від того, якими вони виростуть, залежить, якою стане завтра наша Батьківщина – бездуховною пустелею чи відродженою. І обов’язок кожного православного священнослужителя і мирянина докласти всіх зусиль для того, щоб Русь не загинула.

Можливо, все вицезгадане для когось буде лише гучними фразами. Але це слова, що народилися від пастирського досвіду сповіді дітей, від життєвого досвіду християнина, що гостро відчуває себе чужим у безумному світі.

Часто можна чути про те, що “не можна нав’язувати дітям релігійні переконання”. Причому говорять такі слова не тільки атеїсти, але і багато тих, хто вважає себе християнами. Свою позицію вони мотивують тим, що потрібно спочатку дитині сформуватися як особистості, а потім вже робити свій релігійний вибір. Люди, які говорять і думають таким чином, духовно сліпі. Вони не помічають тієї невидимої боротьби, тієї космічної війни, що іде за душу кожного з нас між Світлом і пільмою, між Божественним і демонічним. Початок цієї війни не відкладається до моменту нашого повноліття – вона починається з моменту народження людини. І більше того: ніхто так не вразливий до проявів духовного світу, як діти.

Релігійне почуття притаманне людині з моменту народження. Ранняохристиянський богослов Тертуліан пише, що “душа по природі своїй християнка”. Дитина набагато гостріше відчуває будь-який подих зі світу духовного, ніж дорослий. Її душа ще як чистий аркуш, духовні очі ще не закриті товстим шаром різноманітних життєвих вражень і особистих гріхів. Але водночас дитина і більш беззахисна перед цим світом: дорослий сам може вирішити, чи потрібно йому хреститися, сповідатися, причащатися, а за дитину це вирішують дорослі. І якщо дорослі вирішують

відкласти релігійне виховання дитини до моменту її повноліття або, ще гірше, виховують її в безбожному, атеїстичному дусі, то безнадійно руйнують її психіку, створюють сприятливий ґрунт для різного роду психічних відхилень, прояв яких найбільш вірогідний, в цьому випадку, у дітей талановитих, містично обдарованих.

Коли я задумуюсь про потік бісовщини, яка сиплеться сьогодні на нещасних дітей, то мені, дорослій людині, стає не по собі. З екрана телевізора йде неприкрита пропаганда демонізму. Величезні підприємства працюють на створення так званих “фільмів жахів”, дивлячись які, людина немовби розкриває свою душу для світу злих духів. З’являються спеціальні бісовські іграшки. Ми ж, дорослі, купуючи їх дітям, навіть не задумуємось про те, що ця лялька або фігурка може бути далеко не безневинною. А між тим, в наш час розквіту магії і окультизму, потрібно бути обережними.

Згадується своє дитинство. Тоді серед дітей ходили так звані “страшні історії” про різноманітні чорні руки, які душили людей, і інші. В результаті дитина починала або ж зазнавати почуття безвихідного страху перед демонічним світом, від якого вона, будучи нехрещеною, або ж хрещеною, але далекою від церковних таїнств, була зовсім не захищена; або ж ставлячись до них скептично, ще більш зміцнювалася в своєму невір’ї в демонічні сили. Бісам підходить і той, і інший варіант. А в той час на них працювала і держава: слово “Бог” писалося з маленької літери, слово “диявол” з великої. Коли ж почалася перебудова, почали говорити про духовність, то в масовому дитячому журналі “Піонер” замість оповідань про Бога, про Церкву публікувалися ці бісовські страшилки.

Але все те, що відбувалося в той час, лише прелюдія до того, що звалилось на нас сьогодні. Скрізь ви можете придбати “чорну магію”, за помірну плату закінчити курси екстрасенсів або біоенергетиків. Демонізм набуває все більшої влади над душами людей. Що ми можемо цьому протиставити? Лише нашу тверду віру в Христа Спасителя, наше життя в лоні Церкви. Ми повинні пам’ятати, що біси перед Богом безсильні. Але щоб Бог зберігав

Віра

12

нас і наших дітей, необхідно, щоб і всі ми жили за даними Ним заповідями. Щоб жити в цьому страшному світі без страху, нам потрібно покластися цілком на волю Божу; довіритися Йому так, як дитина довіряється своїм батькам, — повністю і беззастережно, і Господь не залишить нас.

Про душі дітей, найбільш безпомічних перед натиском демонічного світу, у нас повинно бути особливе піклування.

Дитину потрібно хрестити відразу після того, як виповниться 40 днів з моменту її появи на світ, а якщо вона хвора, то й раніше. Нехрещені, як немовля, так і дорослий, повністю перебувають в п'ятні і владі диявола; хрещений же захищається від сил п'ятни Божою благодаттю. Інколи немовлята під час таїнства Хрещення кричать, але після того, як вони хрещені, миропомазані заспокоюються, стають

радісними і веселими. Це зв'язано з духовною війною, що іде під час Таїнства за душу дитини. Хрещену ж дитину необхідно якомога частіше причащати. І Господь буде сам зміцнювати її в тому святому житті, в якому вона народилась Святим Хрещенням.

Але часом люди приходять і кажуть, що немовля хрещене, вони носять його в храм причащати, а стан душі дитини не перестає залишатися важким. Корені цього неблагополуччя потрібно шукати в гріхах її батьків, бабусь, дідусів і навіть прабабусь і прадідусів, тому що гріхи людини накладають страшний відбиток не тільки на неї саму, але і на її нащадків. І якщо ці люди не покаються у своїх гріхах, то зроблять шлях своїх дітей, онуків і правнуків до Бога більш тернистим, тому що їм прийдеться боротися не тільки зі своїми гріхами, але і з тим відбитком, що залишили на їхньому генофонді гріхи попередніх поколінь. Кожен з нас, а дитина особливо, знаходиться в стані постійного вибору, кому віддати своє серце: Богу чи дияволу. Ми повинні сприяти тому, щоб діти, відповідальність за яких ми несемо, стали дітьми Божими, а не дітьми погибелі.

ОСОБИСТИЙ ПРИКЛАД БАТЬКІВ

Світлана Назарова

Можна безліч разів повторювати дитині: не кради, не обмануй, не засуджуй ближнього свого, але найбільш сильне враження на душу дитини має особистий приклад батьків.

У дитячому садку, де моя мама була завідувачкою, суворо дотримувалися правила: віддавати тим батькам, чії діти занедужали, сніданок, обід і вечерю, приготовані для їхніх дітей. Частенько мама сама розносила каструльки з їжею по будинках, інколи посилала мене. І от одного разу восени я вирушила в подібну подорож. Раптом мою увагу привернули два горобці, що ділили якусь крихту. Вони дзвінко цвірінкали, стрибали один перед одним, войовничо розмахуючи крильцятами, але не забували при цьому покльовувати їжу.

І не помітили сірі, як підбралась до них кішка. Стрибок — крильце одного горобця притиснуто до дорожнього пилу кістистою лапою. Горобець відчайдушно запищав. Я, забуваючи про все на світі, кинулась рятувати, спіткнулась і розтягнулась у калюжі, в яку вилився і зміст каструльок. Кішка втекла, врятований горобець полетів, радісно цвірінкаючи, а я сиділа і плакала: що тепер робити? Іти до людей з порожніми каструльками не було сенсу. Я збрала посуд і поплелась у садок до мами. Побачивши мене з вікна — мокру, брудну, з заплаканим лицем — мама спочатку заголосила, але потім розсміялась дзвінко. Вдома мама відмила мене і заспокоїла, але пожурила, що я не вчасно задивилась вбік. На цьому вона, однак, не заспокоїлася. Коли видоїла корову, сказала: "Ми віднесемо тим людям наше молоко. Ти підеш зі мною і розкажеш, як впала в калюжу і розлила обід". І ми пішли в холодну осінню

темряву. Я тремтіла від зворушення і холоду, а вітер поривами налітав на нас, осипаючи дрібним дощем.

А мама згадала, як у блокаду їй доводилося носити продукти для садка за п'ять кілометрів. Одного разу несла вона рюкзак з мороженою рибою. Риба стала танути, вода протікала на одяг, холодив спину. У садку її вже чекала перевірка. Вони зважили рибу — не вистачало двохсот грамів. Ті, що перевіряли, стали сварити і погрожували завести кримінальну справу за крадіжку. У воєнні роки це було страшно! Мамі довелося роздягнутись і віджати на вагу свій одяг, промоклий від риби. "Все треба було терпіти. Скільки було страху і принижень!" — сумно зітхнула вона. І мені стало так жаль мою милу маму, що їй довелося через мене іти в цю холодну ніч і що на неї налягли ці важкі спомини. І ще було дуже страшно від однієї думки, що могло б з нею бути, якщо б їй тоді не повірили!.. Але ми дійшли, віддали молоко, і я вибачилась перед господарями за пролитий обід. Пам'ятаю, вони дуже здивувалися і втішилися. Тепер то я розумію, що втішилися вони не молоку, а маминому вчинку, що викликав повагу. А мамине життя все складалося з таких вчинків, тому люди спокійно довіряли їй своїх дітей.

Повертаючись додому, ми здивувалися зміні погоди: вітер ще свистів, розвіваючи волосся, яке вибилось з під хустки, але небо вже звільнялось від важких хмар. Вмитий дощем молодий місяць весело нам посміхався, освітлюючи дорогу. І хоч під ногами хлюпали бруд і вода, на душі було світло і просто.

ПРАВОСЛАВ'Я ЯК ТЕРАПЕВТИЧНА НАУКА

На запитання, чим є християнство і яка його місія у світі, давалося багато відповідей. Але здебільшого вони не є правдивими.

Що таке християнство?

Багато людей, котрі пояснювали, що таке християнство, висловлювали думку, що це філософія або одна з багатьох стародавніх релігій. З впевненістю можна сказати, що філософією в сучасному розумінні цього слова воно не є. Тому що філософія використовує систему розумових понять, які у більшості випадків не мають зв'язку з життям. Головною відмінністю філософії від Християнства є те, що філософія - це роздуми або медитація людини, а християнство - це об'явлення Боже. Це не є людське відкриття, а одкровення Самого Бога. Людській логіці відшукати істини християнства було неможливо. І саме там, де людське слово виявилось бездарним, надійшло Боголюдське слово, точніше Сам Бого-

чоловік, Христос - Слово Боже. Не зважаючи на те, що це об'явлення Боже було висловлено філософською термінологією тієї епохи, воно не є філософією, адже взяли від неї тільки мати Богочоловіка. Св. Іоанн Золотоустий, пояснюючи фрагмент з книги пророка Ісайї:

"Бо Господь ось, Господь Саваоф візьме з Єрусалиму й з Юдеї підпору й опору... Лицаря та вояка, суддю та пророка, і віщуну та старого..." Віщун (чарівник: той, хто медитує, роздумує), завдяки своїй мудрості роздумує над дослідженням предмету. Чимось одним є роздуми, а чимось іншим - пророцтво. Один говорить Духом Божим і нічого не говорить від себе. Інший бачить багато речей, що вже відбулись, використовує свій розум і передбачає багато інших речей, що мають відбутися у майбутньому, як це належить розумній людині. Проте різниця між ними така

сама, що і поміж ласкою Божою та людською мудрістю". З огляду на це чимось одним є роздуми (філософія), а чимось зовсім іншим є пророцтво; а саме слово пророка, який говорить про Бога - "теологізує". Перша є людською енергією, друга - об'явленням Святого Духа.

У творах Святих Отців, зокрема у св. Максима Сповідника, йдеться про філософію як початок духовного життя. Проте необхідно зауважити, що під терміном

"практична філософія" святий має на увазі очищення серця від пристрастей, що дійсно є першою стадією душі на її шляху до Бога.

Християнство не може також вважатися релігією, а особливо у тому розумінні, в якому це слово вживається зараз. Зазвичай вважається, що Бог перебуває на небесах і керує звідти людською історією; Він є дуже вимогливий, бо занадто багато вимагає від зануреної у власні хвороби та скорботи людини. Поміж Богом і людиною існує певна стіна, що розділяє їх. Її

треба подолати, і в цьому мусить допомогти саме релігія. З цією метою проводять різні культові церемонії.

Згідно з іще одним поглядом, людина почувається невпевнено у всесвіті і відчуває потребу створення єдиного сильного Бога, який був би підтримкою у її слабкості. Але згідно з цією теорією не Бог створює людину, а людина - Бога. Релігію розуміють також як зв'язок людини та Абсолютного Бога, а саме зв'язок власного "я" і Абсолютного "Ти". Інші вважають релігію засобом, завдяки якому народ перебуває в ілюзії перенесення надій до майбутнього життя. Так, використовуючи релігію, владні сили тиснуть на народ. Проте християнство є чимось більшим, ніж усі ці інтерпретації та теорії. І, власне, тому не можна його

обмежувати таким розумінням та визначенням релігії, яке притаманне так званім

“натуральним” релігіям. Бог не є Абсолютним “Ти”, але живою Особою, яка має органічний контакт з людиною. Християнство не можна розуміти тільки в тому розрізі, що воно переносить теперішні проблеми на майбутнє або очікує насититись Царством Небесним після закінчення історії та часу. Майбутнє у християнстві переживається вже у теперішньому, натомість Царство Боже має свій початок вже у цьому житті. Згідно вчення св.Отців Царство Боже - це милість Триєдиного Бога теорія нетварного світла, (відкритого, між іншим, на горі Фавор).

Ми, православні, не очікуємо кінця історії та часу, але через життя у Христі прямуємо до цього кінця і переживаємо вже тепер те, що має відбутись після Другого Пришестя. Св. Симеон Новий Богослов підкреслює, що той, хто бачив “нетварне світло” і з’єднався з Богом, не очікує повторного Пришестя Христа, а вже зараз переживає його. Отож, в християнській науці ми маємо не лінійну констатацію часу, а циклічну й перехресну (розгалужену). Іншими словами, вічність панує над нами кожної хвилини. Тому минуле, теперішнє й майбутнє переживається, зберігаючи нерозривну єдність. Це і є так званий стиснений час.

Православ’я не може бути охарактеризоване як “опіум народу” власне тому, що воно не займається перенесенням проблем. Воно дарує життя, перетворює біологічну екзистенцію, освячує і приносить метаморфозу суспільствам.

Там, де Православ’я правдиво переживається, там знайдемо симбіоз Бога й людини, неба і землі, померлих і живих. І завдяки цьому симбіозові розв’язуються усі проблеми, що з’являються у нашому житті.

Беручи до уваги те, що дехто з членів Церкви духовно хворі, існує можливість розуміння християнства як релігії у вище згаданому смислі. Зрештою, всім відомо, що духовне життя є динамічним процесом. Спочатку - це очищення нашого “образу Божого”, потім - це аскетичне життя, яке провадить людину до досягнення “подобі”, а саме до спілкування з Богом. У кожному випадку ми повинні спростувати таке.

Коли говоримо про християнство як релігію, обов’язково треба вказувати декілька умов. Першою з них є усвідомлення того, що християнство - це передусім Церква, тобто Тіло Христове. У Новому Заповіті є досить багато фрагментів, де наголошується, що християнство є Церквою, обмежимось словами Христа: *“...що ти скеля, і на скелі оцій побудую я Церкву Свою”* (Мт.16,18) і фрагментами листів Апостола Павла: *“І Він - голова тіла, Церкви”* (Кол.1,18) і *“...то, щоб знав ти, як треба поводитись в Божому домі, що ним є Церква Бога Живого, стовп і підвалина правди”* (1Тим.3,15). Це означає, що Христос не проживає так просто на небесах і звідти скеровує людську історію та життя, а існує разом з нами. Христос прийняв на себе людську природу, яку освятив. Таким чином, освячена людська природа знаходиться праворуч Отця. Христос є нашим життям, а ми “членами Христа”.

Іншою умовою є усвідомлення того, що метою християнства є досягнення благословенного стану освячення. Щоб стати “подобою Божою”, досягнути до бачення Бога і щоб воно не стало спалюючим вогнем, а життєдайним світлом, потрібно спочатку очищення. І саме Церква займається цим очищенням і терапією. Коли християнин бере участь у Богослужіннях і не знає цього очищення (зрештою, яка мета усіх церковних Богослужінь - очищення людини), то він не живе правдиво в Церкві. Християнство без очищення людини є утопією. Отож, якщо будемо дивитись на проблему виключно крізь призму “очищення”, то можемо сказати словами ап. Якова: *“Коли ж хто гадає, що він побожний, і свого язика не вгамовує та своє серце обманює, марна набожність того! Чиста й непорочна побожність перед Богом і Отцем така: зглянутись над сиротами й удовицями у скрутах їхніх, себе берегти чистим від світу”* (Якова,1,26-27). З цього добре видно, що побожним є та людина, хто стримує свого язика і не обманює своє серце, а очищує його від усього того, що в ньому знаходиться. Крім того, побожність полягає в допомозі тим, хто страждає, а також у збереженні себе у чистоті від усього, що є у світі. Той, хто дбає про своє очищення, є побожним і релігійним.

Ми довели, що християнство не є ані філософією, ані релігією в розумінні “природних” релігій, але є, насамперед, терапією, лікуванням людини від пристрастей і дозволяє поступово досягнути спілкування і єдності з Богом.

У притчі про доброго самарянина Господь відкрив нам декілька істин. Добрий самарянин, коли тільки побачив пораненого і напівмертвого чоловіка, якого кинули розбійники, *“...і, побачивши, змилосердився. І він підійшов, і обв’язав йому рани, змочивши оливою й вином. Потому посадив на віслюка, на власну худобину, і приставив його до гостиниці, та й клопотався про нього”* (Лк.10,33-34). Христос також лікує поранену людину, завозить її до Господа і навіть до Лікарні, якою і є Церква. Тут Церква постає як Лікарня, а Христос як Лікар, що лікує людські хвороби.

Саме Христос сказав: *“Лікаря не потребують здорові, але хворі”* (Мт., 9,12). Крім того, Христос як Лікар наших душ і тілес, виліковував будь-яку хворобу. *“...І приступило до нього багато народу, що мали з собою кривих, калік, сліпих, німих та інших багато і клали їх до Ісусових ніг. І Він виліковував їх”* (Мт. 15,30). Апостол Павло добре знає, що сумління слабих братів кволе (1Кор. 8,12). В Апокаліпсисі йдеться про те, що апостол Іоанн побачив ріку води життя, яка витікала з трону Бога і Агнца. Посеред його вулиці, і по цей бік, і по той бік ріки - дерево життя... А листя дерев - на оздоровлення народів (Ап. 22,1-2).

Таким чином, діяльність Церкви носить терапевтичний характер. Вона намагається вилікувати людські хвороби, а зокрема духовні, які найбільш нам допікають. Це і є найважливішим вченням Нового Заповіту і св.Отців.

Нам пишуть...

СТИПЕНДИСТИ ОУПС

Об'єднанню українських православних сестрицтв в Америці.

Подяка

Я, Максименко Олександр Михайлович, щиро вдячний вам за надану матеріальну допомогу. Вже третій рік поспіль як я отримую від вас певні кошти.

Розумію, що ці кошти не покращують мій матеріальний стан. Але стає приємно і тепло на душі, що є ще в світі люди, які не байдужі до нас і ці невеликі кошти є не тільки матеріальним благополуччям для нас, а і звичайною людською і теплою підтримкою особисто для мене.

В свою чергу, я також намагаюся бути наслідником вашого зразка і заснував благодійну акцію "Ти не один," яка проходить втретє щорічно в нашому університеті, а в цьому році виходить на обласний рівень. Метою акції є збирання коштів на матеріальні потреби дітей-сиріт за допомогою безкоштовних концертів рок-гурту "X-Rays".

Ще раз хочеться висловити слова подяки і нехай благословить вас Бог за вашу доброту до нас і особисто до мене.

Максименко Олександр

Мене звати Катя. Мені 18 років. Я маю статус сироти. Коли я ввійшла в самостійне життя, я почала відчувати самотність. Я дуже вдячна Вам за те, що Ви підтримуєте як мене, то так і багато наших студентів, як я і просто студентів.

Наскільки приємно мені усвідомлювати те, що є такі чудові люди як Ви, які мене знають і підтримують в цьому світі, як матеріально, то так і морально. Я дуже вдячна Вам за те, що Ви є, і за те, що Ви пам'ятаєте про наших студентів як я. Я хочу побажати Вам всемаштабного процвітання, збагачення, здоров'я, щастя і весняного настрою.

Студентка 1 курсу Катя

Я, Сметаніна Наталія Віталіївна. Хочу від щирого серця подякувати Вам: "Об'єднання Українських Православних Сестрицтв у США ім. св. Княгині Ольги." Я навчаюся на IV курсі факультету Фізичного виховання. Займаюся спортом, приношу медалі, виступаю за університет. І хочу зазначити що завдяки Вашої підтримки в мене ростуть сили, мрії, надії, успіх... Дуже приємно коли є підтримка.

Я в житті життєрадісна, я стараюся не оглядатись на перешкоди, хоча вони є не тільки в мене, але й в кожного із-нас, тож потрібно йти тільки в перед, впевнено, з посмішкою, з надією, - і я стараюся цього дотримуватись. Ви робите тяжку роботу для нас, і це дуже важливо у Вашому житті. Хочу побажати Вам в першу чергу міцного ЗДОРОВ'Я, щастя, любові, успіху в роботі, в родині, в житті! Нехай мрії Ваші здійснюються, а плани реалізуються!!!

З повагою і вдячністю за все що Ви робите для нас: Наташа Сметаніна.

Я, Соломіна Юлія Володимирівна, навчаюся на III курсі педагогічно - індустріального факультету. Дуже вдячна Вам за допомогу, яку ми отримуємо щороку. Ваша доброта надихає мене, але, мабуть, не тільки мене, робити хороші вчинки, дарувати тепло близьким. Завдяки Вам живем і розумієм, що в цьому світі є багато людей, які піклуються про тебе, допомагають матеріально та духовно досягати поставлених цілей, та впевнено йти до заповітної мрії.

А моя мрія навчитися моєї майбутньої професії, а пізніше передавати свої знання діткам. А також створити дружню сім'ю в якій завжди, панувала б злагода та любов.

Я, Складенко Володимир Вотрійович, студент III курсу 32 групи інституту фізичного виховання, від щирого серця хочу вам подякувати за те, що ви допомагаєте нам, за те, що ви своє життя присвятили людям які потребують допомоги, підтримки, любові. Ваш колектив допомагає здійснювати мрії кожного з нас.

Ви на протязі багатьох років приїжджаєте до нас, вселяєте в нас віру, надію і ми завжди будемо пам'ятати, що цей світ не без добрих людей, що є ті люди, які і справді хочуть творити добро і цим самим допомагають людям від щирого серця, ідуть на зустріч Дякуємо Вам Сестрицтво!

Шановне Об'єднання українських православних сестрицтв Америки, в першу чергу, я, хочу розповісти вам про себе. Я- Кирщова Катерина Василівна.

Пишаюся тим, що я є україночку, по можливості допомагаю людям. Я вважаю, що до них треба ставитись так, як би я хотіла щоб

ставились до мене. Бо я знаю, коли ти робиш людям добро, то від цього, в першу чергу, добре тобі.

Я щиро дякую вам, за вашу підтримку. Бажаю вам щастя, здоров'я, успіхів в особистому житті.
Нехай вам Бог допомагає!!!

Хочу висловити велику подяку Вашому об'єднанню за Вашу підтримку і співчуття. Своєю підтримкою Ви показуєте нам і всьому світові, що ми не забуті і не кинуті на призволяще.

Ваша підтримка дуже допомагає таким дітям та підліткам як ми.

Від щирого серця, від себе і від інших дітей які не мали змоги висловити свою подяку, кажу Вашому сестрицтву, дуже велике дякую!!!

Щиро Ваш, Новак Ярослав Миколайович

Від студента III курсу інституту фізичного виховання та природознавства. Переяслав – Хмельницького Д.П.У. ім. Григорія Сковороди.

Я навчаюся в цьому закладі три роки і получаю цю допомогу в перший раз. Ця грошова винагорода за наші старання в навчанні. Ви мені як батьки, які винагороджують мене і дають стимул і повчання для того, щоб я був старанний у навчанні і стремився чогось досягнути в житті. Даєте знати, що я непокинаний, що є люди які підтримують і знають, що є діти такі, як ми.

Я, Квацук Олександр Анатолійович щиро дякую Вам.

Я, Петрусенко В'ячеслав Віталійович, 86-го року народження. Навчаюсь в Переяслав – Хмельницькому ДВНЗ 4 роки.

За ці роки я кардинально змінив погляд на світ. За ці роки я зрозумів, що в світі є люди яким не байдуже наше життя. І ви одні з них, одні з тих, які не знаючи нас, не бачивши наших очей, допомагаєте нам. Це є еталоном добра. В наш час дуже багато зла, люди задумуються тільки про себе, роблять справи які вигідні тільки їм. А Ви, як промінь світла в густій темряві. Ви запалюєте іскорку добра в наших серцях.

Ваша матеріальна допомога, дуже допоможе мені для втілення моїх мрій в життя.

Дуже щиро Вам дякую за Вашу допомогу.

Я, Кириченко Тетяня Володимирівна, щиро вдячна Вам за надану матеріальну допомогу. Ваша допомога не залишається осторонь. Я вдячна, що Ви займаєтесь благодійною діяльністю. Я навчаюсь на факультеті педагогіки та психології за спеціальністю "Психологія," тому ці кошти використала на придбання потрібної мені літератури, яка допоможе мені підвищити мій

професійний рівень. Я завжди мріяла дізнатись про сутність людської душі, і з кожним роком свого професійного досвіду, я втілюю свою мрію в реальність.

Ще раз хочу подякувати Вам за турботу, Ваше милосердя.

Я дуже вдячна Вам, що Ви допомагаєте нам. Завдяки Вам збуваються наші маленькі мрії.

В майбутньому я мрію стати справжнім педагогом. Виховувати добро в людських серцях. Завжди бути для дітей прикладом.

А також, як кожен з нас, мрію вийти заміж, народити дітей. Створити справжню сім'ю.

Дякую Вам, що Ви є і допомагаєте нам.

Сергієць Віта Андріївна

Я, Матвійчук Тетяня Олександрівна, висловлюю Вам подяку за те, що Ви надаєте нам, студентам, допомогу, яка є для нас необхідною навчаючись в навчальному закладі. Кошти виділені Вами являються допомогою яка дає можливість задовольнити більшу кількість потреб і бажань. Дякую, за те, що Ви висловлюєте свою турботу і завжди про нас пам'ятаєте. Хочеться побажати Вам, щоб любов та милосердя у Ваших серцях не гасло, а процвітало, щоб ви бачили сяючі очі дітей, які радіють Вашій допомозі не один іще раз.

Я, Мельников Сергій, студент II курсу ф-ту Педагогіки та психології, вчуся за спеціальністю " Соціальний педагог." Дякую за Вашу допомогу, яку Ви нам надаєте кожного року. Я, дуже радий, що у світі є такі люди, які не забувають нас і допомагають нам. В майбутньому, я хочу дозвільшити і допомагати людям які потребують допомоги. Завдяки своїй майбутній професії, я, зможу їм допомагати.

Ще раз щиро вдячний Вам за Вашу підтримку.

Я, Красівська Наталія Миронівна, являюсь студенткою Переяслав-Хмельницького університету. Моя мрія здійснилася і я із задоволенням навчаюся на факультеті педагогіки і психології.

Я щиро вдячна Вам, добрі люди, що Ви переймаєтесь чужим горем і бідую, що докладаете зусилля для того, щоб допомогти бездоленим людям України. Ми діти – сироти, дуже цінуємо Вашу турботу про нас. Адже, Ваша допомога для нас є великою підтримкою.

Щиро дякую Вам за милосердя. Нехай сам Бог благословляє Вас та Ваші родини, допомагає у всіх ваших добрих намірах та справах!

Бажаю Вам міцного здоров'я, щастя, благополуччя, добробуту, злагоди! Нехай здійсняться всі Ваші мрії!

(Закінчення на ст. 24)

Гетьман Іван Мазепа як покровитель Православної Церкви

Юрій Мицик, професор

Постать Івана Мазепи, гетьмана України у 1687-1709 рр. до останнього часу була проскрибованою в російській та підколоніальній українській історіографії. Тільки з часу відродження незалежної Української держави у 1991р. ситуація кардинально змінилася. Однак, незважаючи на появу численних книг і статей, присвячених Мазепі, вони були переважно популярного змісту. Ненабагато кращим був стан в українській еміграційній історіографії з огляду на складні умови її існування, але там принаймні була можливість видати цінні розвідки Теодора Мацьківа (США-ФРН), Бориса Крупницького, Олександра Мезька-Оглоблина (США), Ореста Субтельного (Канада), причому останній опублікував 54 листи Мазепи до коронного гетьмана Речі Посполитої Адама Сенявського.

Чимало аспектів життя й державної та політичної діяльності гетьмана залишаються дослідженими явно недостатньо. До таких можна віднести й проблему церковної політики Мазепи. Вивчати її особливо складно з огляду на те, що в атеїстичній державі, якою був СРСР, історія релігії, зокрема Православної Церкви, майже не вивчалася, а те, що виходило з друку було зазвичай надто тенденційним, нерідко відверто ворожим Церкві. Внаслідок такого стану речей документальна спадщина Мазепи практично не публікувалася. Досить сказати, що до кінця ХХ ст. в російській та радянській історіографії було видано лише кілька десятків документів, розпорошених по різних публікаціях. Тепер ситуація значно поліпшилася. Вийшла перша монографія узагальнюючого змісту, написана чернігівським істориком С.Павленком; чернігівський архівіст І.Ситий видав понад 30 документів Мазепи, київський дослідник В.Станіславський - понад 200 листів Мазепи, адресованих переважно представникам уряду Московської держави, підготував до друку ще кілька сот листів гетьмана. Особисто нами було видрукувано близько 50 універсалів та листів Мазепи, не рахуючи такої ж кількості регестів. Коли ця доповідь вже була в основному написана, в межах серії **"Універсали українських гетьманів."**

Іван Мазепа

Матеріали до Українського Дипломатарію" врешті побачила світло фундаментальна, хоч і не повна, публікація універсалів Мазепи (понад 500), підготовлена працівником Інституту української археографії та джерелознавства НАН України І.Л.Бутичем.

Для кращого усвідомлення церковної політики Мазепи необхідно відзначити важливі моменти формування його світогляду. Гетьман походив з української православної шляхти, причому в родах його батьків і дідів (Мазепи-Колединські, Мокієвські), були дуже сильними православні та патріотичні традиції. Досить згадати про діда І.Мазепи - Федора, який брав участь у повстаннях Косинського та Наливайка, і якого було страчено у Варшаві; про

батька (Адама-Степана), активного учасника визвольних змагань Богдана Хмельницького, про його матір Марину (в чернецтві Марію-Магдалину), ігуменю трьох жіночих монастирів (Глухівського, Свято-Вознесенського жіночого монастиря Києво-Печерської лаври та Свято-Флорівського (Фролівського) у Києві). Вона ж була членом Хрестовоздвиженського православного братства в Луцьку. Саме завдяки клопотанням матері Мазепа видав ряд універсалів на користь деяких монастирів, де вона тоді була ігуменею (Києво-Печерського жіночого, Глухівського, а також їй персонально. Прийняли чернечий постриг також сестра гетьмана (Олександра) та її донька - Маріанна Витуславська, що прийняла чернечий постриг під іменем Марти. Менш відомо, що Анастасія Бобрикевич ("Бобирчанка"), у 1668-1670 рр. ігуменя Свято-П'ятницького (в Чернігові) та Свято-Покровського (в Макошині) монастирів, доводилася тіткою І.Мазепі; що в поменниках (поминальниках) роду Мазеп та Мокієвських згадуються також священики Андрій та Іван, монах Свято-Михайлівського Видубецького монастиря у Києві Теофіл Бобрович, ряд інших ченців та черниць. Посвяченим з Мазепою був рід Горленків, з котрого вийшов св. Йоасаф Білгородський. У такому оточенні важко було зрости невірною людиною.

Важливим є й те, що Мазепа вчився саме у Києво-Могилянській академії - найголовнішому тоді центрі православної освіти. Його

навчання припало на ректорство таких видатних діячів Української Православної Церкви (УПЦ) як Лазар (Баранович), Феодосій (Софонович), Йоаникій (Галятовський). Уже будучи генеральним осавулом, а потім і гетьманом, Мазепа підтримував дружні контакти з багатьма іншими видатними діячами УПЦ, навіть святими: свв. Димитрій Ростовський (Туптало), Феодосій (Углицький), Іоанн (Максимович) Тобольський, Антоній (Стаховський), а ряд надань монастирям було ним вчинено внаслідок клопотання згаданих святих. Красномовним свідченням цього є широка допомога гетьмана св. Димитрію Ростовському у його заходах по відновленню Петропавлівського монастиря під Глуховом, св. Феодосію (Углицькому) - у розбудові Видубицького монастиря та монастирів Чернігівської єпархії, свв. Іоанну (Максимовичу) та Антонію (Стаховським) - у справі створення Чернігівського колегіуму і т.д.. Мазепа тісно співпрацював також із київськими митрополитами, архімандритами Києво-Печерської лаври та багатьох інших монастирів України, зокрема з такими як Варлаам (Ясинський), Йоасаф (Кроковський), Стефан (Яворський), Захарія (Корнилович), Інокентій (Монастирський) та ін. Дана обставина також дає ключ до розуміння світогляду Мазепи як глибоко віруючої православної людини, яка щиро прагла підтримати Церкву в складний для неї момент, адже УПЦ перестала бути дискримінованою, якщо говорити про політику Речі Посполитої, відносно недавно (в часи Б.Хмельницького) і тільки на частині етнічних українських земель, на території Української держави - Гетьманщини.

Як відомо, Військо Запорізьке активно виступало в ролі покровителя Української Православної Церкви (УПЦ) і ця політика стала особливо виразною після Берестейської унії, про що свідчить роль Війська у відродженні вищої ієрархії УПЦ у 1620-1621 рр. Тільки Православну Церкву керівники Війська Запорізького розглядали як дійсно Христову Церкву, вбачали в УПЦ важливу опору й легітимацію своєї влади, тому надавали їй всіляку підтримку. Оскільки тоді головним багатством і засобом існування храмів та монастирів була земля, то гетьмани й взагалі козацька старшина продовжують у цьому відношенні політику панівної еліти Київської Русі, православних князів та шляхти литовсько-польської доби, надаючи Церкві маєтності - земельні угіддя (нерідко разом із залежними селянами), нерухоме та рухоме майно. Яскравим свідченням цього є універсали та листи гетьмана Богдана Хмельницького, комплекс яких зберігся

достатньо повно. Саме Хмельницький добивався рівноправного становища УПЦ з Католицькою Церквою в Речі Посполитій, ліквідації унії, повернення УПЦ храмів, монастирів, маєтностей, забраних раніше на користь УГКЦ, добивався права київського православного митрополита та двох єпископів бути у складі сенату Речі Посполитої тощо. Саме Хмельницький передав УПЦ на Гетьманщині майже всі колишні володіння Католицької Церкви, захищав маєтності УПЦ від посягань світської влади, зобов'язував залежних селян нести "звикле послушення" на користь Київської митрополії та монастирів, надав їм різні права та привілеї. Цю ж стратегічну лінію у церковному питанні продовжують спадкоємці Б.Хмельницького, свідченням чого є зокрема дипломатичні інструкції Війська Запорізького, адресовані королям Речі Посполитої.

Аналізуючи документальну спадщину Мазепи, можна дійти висновку, що стратегічна лінія його церковної політики була в принципі тією ж, хоча цьому гетьманові доводилося діяти в умовах уже значно обмеженої державної автономії Гетьманщини. Водночас найтриваліша в історії України гетьманська каденція Мазепи (22 роки) припала на період стабілізації економічного життя, на відносно мирний час. Це у поєднанні з ефективною внутрішньою та зовнішньою політикою Мазепи, дало блискучі наслідки: швидкий економічний і культурний розвиток України за гетьманату Мазепи став незаперечним фактом. Саме Мазепа чи не найбільше з усіх гетьманів України після Б.Хмельницького прислужився УПЦ, зробив найбільший внесок у справу її матеріальної та моральної підтримки.

Пам'ятна монета "Іван Мазепа" присвячена гетьману Лівобережної України (1687 - 1709), відомому суспільно-політичному діячу України, меценату освіти і мистецтва, людині нелегкої і драматичної долі - Івану Мазепі, який намагався проводити обережну, але послідовну політику, спрямовану на здобуття Україною незалежності.

Автори: ескізів - Олександр Івахненко, моделей - Володимир Дем'яненко.

Слід підкреслити, що на момент приходу Мазепи до влади ситуація УПЦ зазнала суттєвих негативних змін. Ще за гетьманату Івана Самойловича в порушення церковних канонів статус УПЦ було змінено. Якщо раніше (з 988р.) УПЦ перебувала під омофором Константинопольського (Вселенського) Патріарха, то у 1685-1686 рр. вона опинилася у залежності від Патріарха Московського. Внаслідок колоніальної політики Москви й Петербургу йшов потужний наступ на автономію УПЦ, яка швидко танула в порушення попередніх договорів та домовленостей. Отже стрижневою лінією церковної політики Мазепи, яка звучала в унісон з його загальнодержавною політикою, було прагнення зберегти наскільки це було можливим автономію УПЦ і навіть розширити її. На наш погляд, Мазепа прагнув і до повернення УПЦ під

омофор Вселенського Патріарха. Безпосередніх доказів цього поки що не виявлено. (Слід врахувати, що відкрито добиватися цього в умовах підколоніального існування Гетьманщини, Мазепа не міг). Однак поява відповідного пункту (ще й як головного!) в конституції Пилипа Орлика не була випадковою ("жебы едина віра Православная...под послушенством Святїшого Апостольського Фрону Константинопольського вічне утверждена была...").

Недруковані листи гетьмана свідчать, що Мазепа активно цікавився церковним життям, особливо кадровою політикою УПЦ, під час виборів не тільки вищих ієрархів УПЦ, але й представників її середньої ланки, прагнув підтримати саме тих кандидатів, які були його однодумцями. Так, на прохання св. Іоанна (Максимовича) він призначив 21(10).07.1706р. ігуменом Свято-Успенського Кам'янецького монастиря о.Іону (Ольховського). Завдяки зусиллям Мазепа УПЦ вдалося добитися почесного титулу екзарха для київського митрополита Варлаама (Ясинського). Характерно, що Мазепа прохолодно ставився до митрополита Гедеона, що на наш погляд пояснюється не стільки суб'єктивними причинами (важкий характер Гедеона, його пов'язаність із конкурентом Мазепа - гетьманом Самойловичем), скільки московським сервілізмом даного митрополита, який призвів до тяжких наслідків для УПЦ.

У світлі нововиявлених документів очевиднішим стає прагнення Мазепа відродити Гетьманщину на Правобережжі (у даному контексті цілком зрозумілими стають його дії по відродженню старих козацьких полків на Правобережжі, як от Уманського та Корсунського), поширити впливи УПЦ на ці землі, котрі знову опинилися під владою Речі Посполитої. У даному контексті слід розглядати оборонні універсали, надані ним київським монастирям на правобережні маєстності ще у 1690р., як от Пустинно-Микільському монастиреві на містечка Конончу та Савин на Канівщині. Далі було здійснено нові кроки. Скориставшись ослабленням Речі Посполитої і заручившись підтримкою царського уряду, 30.09.1700р. Мазепа видав універсал про відновлення Переяславського єпископства, яким став керувати його приятель Захарія (Корнилович) (325). Своім черговим універсалом (від 27.08.1701) гетьман підтвердив привілеї Переяславської кафедри й підпорядкував їй два правобережних монастиря (Трахтемирівський та Канівський)(338). На фундацію новозбудованого єпископського собору в Переяславі з монастирем тощо гетьман надав величезну суму (понад 300 тис. золотих). Цікаво, що йому ж він у 1701р.

передав із своєї бібліотеки унікальну пам'ятку - знамените Пересопницьке євангеліє XVI ст., на якому й нині присягають Президенти України.

Таким чином, була намічена важлива лінія у церковній та державній політиці, скерована на зміцнення УПЦ як державної церкви Гетьманщини. Не випадково у подальшому саме ця єпархія (Переяславсько-Баришпольська) буде контролювати всі православні парафії на Правобережній Україні. В ідеалі Мазепа тяжів до відродження Київської митрополії в кордонах 1448р. (після розколу старої Київської митрополії на власне Київську і Московську), на що вказує його увага до західноукраїнських та білоруських православних церков і монастирів, включно з віленськими, матеріальна їм допомога.

Слід врахувати, що в певному розумінні міжнародне становище України доби Мазепа мало чим відрізнялося від попередньої (з XV ст.). З моменту падіння Кафи у 1475р. Україна опинилася на передньому краю оборони християнської Європи від агресії Османської Порти, агресії, від якої тяжко потерпала. Виходячи з цих реалій, Мазепа, як колись Сагайдачний, був ревним прихильником створення антиосманської християнської ліги, котра б мала забезпечити південні кордони України, повернути їй втрачений вихід до Чорного моря. Тому він неодноразово звертався у цій справі до Москви, брав активну участь із своїм військом у переможних Азово-Дніпровських походах, вживав заходів, щоб залучити до боротьби донських козаків, балканські народи. Природними союзниками Мазепа у цій справі були православні патріархи, які мріяли про нову Візантійську імперію. Тому вони підтримували Мазепу так, як Богдана Хмельницького, котрому дали свого часу благословення на війну проти Речі Посполитої. У цей контекст добре вписуються заходи Мазепа щодо зміцнення зв'язків УПЦ з матір'ю-Церквою (Константинопольським патріархатом), із Святою землею, з Афоном, Молдавією, балканськими країнами. Можна вказати зокрема на перебування в Батурині у 1701р. єрусалимського патріарха Хрисанфа, котрий дістав від Мазепа щедрі дари, в т.ч. срібний вівтар для Гробу Господнього з іменем гетьмана, який і понині там зберігається. У Алеппо 1708р. коштом Мазепа було видано євангеліє арабською мовою, причому антиохійський патріарх Афанасій написав до цього видання глорифікаційну передмову на честь Мазепа. Можна вказати й на цінні подарунки гетьмана храмам та монастирям Близького Сходу (плащаниці, євангелія, чаші і т.д.). До того ж Мазепа

висилав своїх дипломатів до Молдавії, щедро підтримував паломницькі місії українського духовенства на Святу землю та Афон, місії балканського та близькосхідного духовенства в Україну. Так, у Батурині при боці Мазепи тривалий час проживав емігрант з Балкан, призренський митрополит Никодим. (Никодим прибув на Україну ще на початку гетьманату Самойловича і був живий ще при гетьмані Скоропадському).

Гетьманські інтенції певною мірою відбилися і у нововиявлених його документах, як от: проїжджі універсали, данір. послу Мазепи до Молдавії Згурустиневичу (29.02.1699) та Ісайї - архимандриту афонського монастиря св. Павла (19.08.1688). Ісайя, що був, до речі, українцем за походженням, їхав з Афону через Україну до Москви.

Посилення позицій УПЦ з точки зору Мазепи було неможливим без припинення дискримінації православних у Речі Посполитій, без ліквідації унії, у чому він був послідовником традиційної політики гетьманів-своїх попередників. Вже на самому початку свого гетьманування Мазепа на прохання київського митрополита Гедеона звернувся з листом до князя В.В.Голіцина (від 16.12.1687), скаржачися на "утиск...великие и незносимые...кривды и гонения", що їх чинили в Речі Посполитій православним, просячи, щоб царське посольство на сейм добилось позитивних зрушень у цій справі. І в подальшому Мазепа був дуже чутливим до скарг на утиски православних, писав до Петра I, щоб той натиснув з цього приводу на панівну верхівку Речі Посполитій. Коли Львівська єпархія перейшла в унію, то Мазепі поскаржилося волинське православне духовенство на посилення утисків. Гетьман звернувся тоді (28.08.1700) з листом до Петра I, щоб московський патріарх надав підтримку луцькому та острозькому православному єпископу Діонісію (Жабокрицькому). Тоді ж він написав серію листів, у котрих вимагав ліквідації унії на Правобережній Україні. Очевидно він чинив спроби, щоб переламати ситуацію в Луцькій єпархії, коли згаданий Діонісій у 1702р. прийняв унію. З наказу Петра I Діонісій був засланий до Сибіру, а управу єпархії взяв на себе Кирило (Шумлянський), який повернувся у православ'я і дістав від київського митрополита висвяту на Луцьку єпархію. Не можна не побачити зв'язку з цими подіями справи луцького православного братчика, шляхтича-поета Данила Братковського. Ще у 1700р. Братковський приїздив до Мазепи, а невдовзі після цього стає одним з натхненників антипольського повстання на Правобережжі 1702-1704 рр., закликає до боротьби проти католиків та уніатів. У жовтні 1702р. Братковського було схоплено, а 26.11.1702р. страчено з присуду влади Речі Посполитої. Тривала присутність військ Мазепи на Правобережній та Західній Україні сприяла посиленню там позицій УПЦ. Слід відзначити, що царська Росія, хоч і відверто вороже ставилася

до УГКЦ, однак з тактичних міркувань не поспішала з підтримкою ініціатив Мазепи, бо Річ Посполита була союзницею Московської держави проти Швеції і явно порушувати існуючий стан речей у міжконфесійних відносинах у регіоні було з точки зору Москви у даний момент недоцільним. У цьому контексті зрозумілішими стають і рішення Замоїського синоду УГКЦ (1720р.), скликаного наприкінці Північної війни, коли українські війська вже повернулися на Гетьманщину. Тоді в Речі Посполитій було вжито заходів по ґрунтовному розмежуванню УПЦ та УГКЦ, зокрема в греко-католицьких парафіях мали вилучити із вжитку православні книги, було зроблено важливі кроки на шляху латинізації церковного обряду тощо.

Гетьман надавав величезну матеріальну допомогу УПЦ, насамперед Київській митрополії та провідним українським (в першу чергу київським) монастирям, в першу чергу Києво-Печерській лаврі, котра за гетьманату Мазепи переживає свій "срібний вік". Красномовним свідченням надзвичайно великої уваги гетьмана до УПЦ є кількість наданих їй універсалів: із понад 500 відомих на сьогодні універсалів Мазепи на долю УПЦ припадає понад 130, тобто 26%. Якщо взяти універсали на користь митрополії та конкретних монастирів, то можна встановити не тільки масштаби гетьманських надань, але й пріоритети. Отже, Київська митрополія в цілому, включно з Софійським монастирем, отримала від Мазепи 9 універсалів (150, 170, 174, 175, 188, 237, 248, 375, 382), Чернігівська й Новгород-Сіверська архієпископія - 3 (113, 240, 332), Переяславська - 2 (325, 338). Тут і далі в дужках вказані номери універсалів за їх найповнішою на сьогодні публікацією І.Бутича 2002р.

Київські монастирі:

- Києво-Печерська лавра (138, 173, 181, 195, 279, 358, 368) та Києво-Печерський жіночий монастир (48,77, 93)
- Богоявленський Братський монастир (205, 207, 223, 426)
- Спаський Межигірський монастир (65, 111, 134, 143)
- Свято-Михайлівський Золотоверхий монастир (207, 293)
- Свято-Михайлівський Видубицький (87, 474)
- Пустинно-Микільський (104, 206)
- Свято-Флорівський(112)
- Петропавлівський монастир (227)

Монастирі Гетьманщини (крім Києва):

Петропавлівський Глухівський монастир (39, 62, 199, 285, 362, 454, 476, 477, 481)

- Свято-Успенський Кам'янський монастир (50, 187, 218, 220, 280, 281, 295, 341, 449)
- Лубенський Мгарський монастир (53, 117, 120, 183, 231, 278, 451)
- Різдво-Богородицький Домницький монастир під м. Березною (286, 308, 311, 312-313, 317, 317)
- Свято-П'ятницький Чернігівський жіночий монастир (130, 221, 242, 282-283, 297)
- Хрестовоздвиженський монастир у Полтаві (5, 360, 387, 431)
- Батуринський Крупицький монастир (61, 162, 186, 487, 496)
- Чернігівський Єлецький монастир (55, 271, 287, 475)
- Свято-Троїцький Густинський монастир під Прилуками (37, 216, 374)
- Спаський Новгород-Сіверський монастир (78, 98, 292)
- Глухівський жіночий монастир (67, 149)
- Максаківський монастир (125, 327)
- Батуринський жіночий монастир (43, 100)
- Свято-Вознесенський монастир в Переяславі (331, 344)
- Свято-Микільський Красногірський монастир під Гадячом (44, 211)
- Золотоніський монастир (63, 80)
- Ніжинський монастир (51, 153)
- Любецький монастир (390)
- Преображенський Спаський Скельський монастир в с. Скелька на Сумщині (180)
- Різдво-Богородицький Ніжинський Красноострівський монастир (69)
- Свято-Георгіївський монастир в Козельці (171)
- Свято-Микільський монастир в Макошині (54)
- Свято-Микільський Катошинський монастир під Топалем (349)
- Свято-Покровський жіночий монастир в Макошині (46)
- Свято-Успенський монастир в Коропі і Стародубі (209)
- Свято-Покровський жіночий монастир у Полтаві (505)

- Спаський жіночий монастир в Будищах (59)

Церкви:

- Свято-Успенська у Новгород-Сіверському (83)
- Спаська у Стародубі (417)
- Св. Іоанна Предтечі у Стародубі (418)

Крім того, ряд універсалам було дано представникам духовного стану, в першу чергу керівникам протопопій: протопопам глухівському (13, 249), гадяцькому (56), лохвицькому (136, 416), миргородському (71), новгород-сіверському (236), стародубському (52), воронізькому протоієрею (82), іркліївському наміснику, священику Василю Зуйку (319), борзенському наміснику, священику Василю Величковському (265), священикам в Глухові (47, 131), Ічні (198), Кистерці (68) Любечі (172, 268), Мені (448), Ніжині (365), Чорнатищах (99), в селах Лави (322) та Лотоки (337); своїй матері - ігуменії Марії-Магдалині (196), матері кафедрального намісника Іоанікія (Сенютовича) (483, 484), Івану Маковському, колишньому кролевецькому сотнику, котрий вирішив постригтися в ченці Києво-Печерської лаври (490). Слід відзначити, що ряд універсалів дійшов до нашого часу у неповному вигляді (регести тощо). Так нам вдалося виявити регести універсалів Мазепи на володіння маєтностями Свято-Микільському Красногірському та Хрестовоздвиженському Полтавському монастирям; на збудування гуті у володіннях Чернігівської архієпископії і т.д. Чисельність універсалів Мазепи, даних Києво-Печерській лаврі, згідно з виявленим їх реєстром сягає 14, Межигірському монастиреві - 15. Якщо врахувати і їх, і той факт, що наслідуючи приклад гетьмана активною меценатською діяльністю щодо УПЦ зайнялася козацька старшина, то масштаби надань УПЦ в часи гетьманату Мазепи виглядають ще величніше.

Часом масштаби мазепиних надань можна порівняти з наданнями його попередників та наступників. Так, зберігся практично весь комплекс гетьманських універсалів, даних Свято-Михайлівському Золотоверхому монастиреві у XVII-XVIII ст.. Отже, коли Б.Хмельницький дав йому 5 універсалів, а подальші гетьмани й того менше, то Мазепа - до двох десятків. Більше дав тільки І.Скоропадський (21 універсал), але ряд маєтностей було надано останнім з числа конфіскованих у Мазепи та його племінниці, схимниці Марти (Витославської). До раніше наданих маєтностей Глухівському Петропавлівському монастиреві гетьманами Виговським, Брюховецьким, Дорошенком, Многогрішним та Самойловичем Мазепа двома своїми універсалами-привілеями додав три села, рибні озера та два власних млини. Видавав "оборонні універсали", котрими церковні володіння оберігалися від зазіхань з боку світської влади, від постоїв військ тощо. Гетьман надавав землі, села із залежними селянами,

млини, перевози, наказував виконувати на користь монастирів певні повинності (гачення гребель), надавав привілеї (роблення горілки, продаж алкогольних напоїв та тютюну) і т.д., забороняв селянам переходити у козацькі підсусідки й таким чином у козацький стан. Чимало універсалів та листів, які стосувалися оборони монастирів від втручання світської влади, прагнення декого з козацької старшини обернути ченців або черниць у своїх підданих. Так, піл час перебування Мазепи у Чернігові наприкінці 1695 до нього прийшли черниці жіночого Свято-П'ятницького монастиря із скаргою на чернігівського полковника Я. Лизогуба, котрий обертав на полкові потреби працю підданих монастиря. У своєму листі до Лизогуба від 8.01.1696 (29.12.1695) Мазепа суворо заборонив "зачипати панщиною" згаданих монахинь. Нерідко гетьман розв'язував конфлікти між монастирями, як от між Богоявленським Братським та Межигірським (223). У світлі нововиявлених документів можна простежити й деякі нові тенденції в гетьманській допомозі УПЦ. Так, своїм універсалом від 22.02.1705р. за ст. стилем Мазепа прилучив до храму св. Іоанна Предтечі у Стародубі музичний цех, що мало підтримати церкву (418). У своєму прагненні допомогти УПЦ він часом переходив певну межу, здійснюючи й такі форми підтримки, котрі не вповні узгоджуються з літерою і духом Святого Письма (вони й нині живуть у практиці РПЦ!). Маємо на увазі привілеї монастирям на володіння шинками, на горілчану й тютюнову оренду, на монопольний продаж горілки на монастирських перевозах та під час ярмарків. Такі права були зокрема надані Спаському монастиреві в Новгород-Сіверському, Густинському під Прилуками, Єлецькому монастиреві у Чернігові ті ін.

Врешті не можна не згадати про численні дрібніші дари гетьмана УПЦ, тобто дзвони, хрести, богослужбові книги, чаші, ікони, облачення, нерідко з коштовними оправами та окладами...

Мазепа надав надзвичайно велику фінансову допомогу православним храмам та монастирям у їх побудуванні та реставрації, чимало з них і нині є цінними пам'ятками архітектури (дзвіниця у Софійському соборі, Свято-Іллінська, Свято-Микільські церкви ("Набережна" та "Притиска" на київському Подолі). Було збудовано Свято-Троїцьку надбрамну церкву та церкву Всіх Святих над Економною брамою Києво-Печерської лаври, реставровано Свято-Успенський собор Києво-Печерської лаври. Гетьман реставрував чи перебудував, оздобив храми

практично в усіх київських і чернігівських монастирях, також в головних центрах лівобічної Гетьманщини (Глухів, Переяслав та ін.). Особливе місце належало гетьманській столиці - Батурину. Як було встановлено Л.Кіяшко, в часи гетьманату Мазепи тут було зведено низку храмів, в т.ч. п'ять - власним коштом гетьмана. Характерно, що взамін дерев'яних храмів були збудовані кам'яні. За деякими підрахунками, протягом свого гетьманату Мазепа власним коштом відродив і реставрував понад 20 церков і монастирів, як от Свято-Вознесенський у Переяславі та Петропавлівський під Мошнами. Нововиявлені документи стосуються інколи започаткованих при активній підтримці Мазепи деяких монастирів як от: Свято-Успенський Кам'янський та Свято-Микільський монастирі у Стародубському полку, Свято-Вознесенський монастир у Переяславі, або ж відроджених ним, як от Любецький, відомий ще з часів св. Антонія Печерського. Вони засвідчують, що власним коштом гетьмана було збудовано Різдво-Богородицький храм біля м.Березної, Свято-Вознесенський храм у Переяславі (331). Власним коштом гетьман профінансував багатоярусний іконостас Свято-Успенського собору Києво-Печерської лаври, укріпив стіни навколо лаври. Вражаючі суми пожертв Мазепи на Церкву навела старшина у складеному 1709р. (уже в еміграції) реєстрі його фундацій та донацій.

Якщо за цим реєстром підсумувати видатки гетьмана, то вийде астрономічна сума понад 1 млн. золотих дукатів, причому цей перелік далеко не повний, бо сюди не ввійшли пожертви багатьом церквам та монастирям, церковним інституціям та духовенству, бо ряд витрат уже не можна було встановити, як от на збудування Бахмацького, Думницького, Кам'янського та Любецького монастирів із церквами. Щедрі пожертви на користь УПЦ гетьман призначив також і в своєму заповіті. Все це між іншим підтверджує висновок О.Мезька-Оглоблина про те, що Мазепа на відміну від тогочасних володарів у Західній Європі, котрі віддавали перевагу палацам, "будував переважно церкви або публічні будови (приміром, будинок Київської академії)".

При всьому цьому Мазепа проводив надзвичайно зважену фінансову та соціальну політику. Свою допомогу УПЦ він чітко співвідносив із можливостями державного та особистого скарбу, а у своїй соціальній політиці не допускав перекосів на користь духовенству, які б мали зашкодити інтересам міщанського й особливо козацького станів. Особливу обережність Мазепа виявляв на початку своєї каденції. Показовим у цьому плані є його лист, писаний не раніше серпня 1687р.,

(Закінчення на ст. 24)

Нам пишуть...

(Закінчення із ст. 17)

Я, Науменко Костянтин Олексійович, навчаюсь на факультеті фізичного виховання та природознавства, на III курсі. Щиро дякую Вам, за грошову допомогу, за Вашу турботу та піклування про нас. Полюбляю займатися спортом, найулюбленіший вид спорту-волейбол. Бажаю Вам, щастя, міцного здоров'я, наполегливої праці в роботі, успіхів в житті.

З найкращими побажаннями Науменко Костянтин

Я, Тептя Дарія Іванівна щиро вдячна вам за щомісячну допомогу. За цей короткий час навчання, адже я на першому курсі, я дуже задоволена вашою підтримкою. Навчаючись в школі, не отримуючи вашої допомоги моє життя було, можна сказати, нерізноманітним. Ці кошти я можу використати на свої потреби. Я маю велику радість, що такі люди, як Ви-існують, що ви серйозно ставитесь до нелегкого життя, як наше. Я вірю в вашу допомогу і в подальшому житті.

Я, Орпов Денис Олександрович щиро дякую Вам за Вашу підтримку, за те, що для Вас не існує чужої біди, за милосердя. Ваша допомога для мене є дуже цінною, адже ці кошти допомагають мені вивчитися. Мені дуже подобається моя майбутня спеціальність- географія, фізкультура. Я докладаю всіх зусиль, щоб вивчитися. Бажаю, щоб Ви ніколи не знали горе, були здоровими, щасливими, довгих-довгих років життя!!!

Я, Максимчук Олена Володимирівна, являюсь студенткою Переяслав-Хмельницького університету. Навчаюся на факультеті природознавства. Щиро дякую Вам за те, що Ви допомагаєте нам, піклуєтесь.

Бажаю Вам щастя, міцного здоров'я, успіху, натхнення, злагоди і всього самого найкращого.

З вдячністю та найкращими побажаннями Олена.

Я, Пономаренко Олександр Аркадійович вдячний Вам за надану матеріальну допомогу. Щиро дякую за те, що Ви допомагаєте мені і таким самим як я. Завдяки Вашим допомогам я маю все, що необхідно студенту. Я мрію вивчитись, стати вчителем історії, вчити дітей і виховувати їх. Буду в майбутньому теж допомагати дітям які потребують допомоги.

Дякую за те що Ви є і допомагаєте.

(Закінчення із ст. 23)

Гетьман Іван Мазепа як покровитель Православної Церкви

тобто невдовзі після обрання Мазепи гетьманом, відомому церковному та культурному діячеві України, архімандриту Спаського монастиря в Новгород-Сіверську о.Михайлу (Лежайському). Мазепа рішуче відкинув скарги архімандрита й по пунктах перелічив, яка саме допомога була надана цій архімандрії (надання маєтностей, заходи по поверненню їй "новотних" козаків або таких, що повтікали з війська, тощо). Тут же гетьман застеріг, що він ніколи не піде на випис із реєстру задля повернення в монастирське "послушество" заслужених козаків, бо це накличе на нього "от Войска нелюбов и незычливость" й може призвести до конфлікту. А такий конфлікт, та ще в розпал підготовки до нового царського походу на Крим, коли "зачатая з бесурманами война тепер в кипячом обороті обрїтається", міг би призвести до того, що "в великих ділах монарших до цілости всего християнства потребных... уховай боже, учинила б ся завада".

Чимало коштів гетьман виділяв УПЦ на гуманітарну допомогу, на розвиток церковної освіти як от: два села, наданих на шпиталь Києво-Печерської лаври, щорічна пожертва київським бурсакам 1000 золотих, допомога у будівництві нового приміщення для друкарні у Києво-Печерській лаврі та при Чернігівській кафедрі, купівлі устаткування для них (ще за життя Мазепи було видано ряд цінних книг, в т.ч. Цвітна Тріодь (1702), Києво-Печерський патерик (1702), на престольне Євангеліє (1707), Службник (1708 і т.д.). Щедрою рукою гетьман надавав допомогу Києво-Могилянській Академії (понад 200 тис. золотих) та створеному за його активної підтримки Чернігівському колегіуму. Враховуючи, що в ті часи Церква і культура були в Україні нерозривно пов'язаними, підтримка гетьманом УПЦ надзвичайно позитивно вплинула на розвиток української культури, насамперед літератури та мистецтва, але це тема окремого дослідження, яке до речі вже починає розроблятися.

Все вищесказане значно розширює уявлення про роль гетьмана Івана Мазепи як покровителя Православної Церкви й мецената, є зайвим доказом брехливості міфу про срібролюбство гетьмана. Нововиявлені джерела вповні підтверджують правоту відомого церковного та культурного діяча України, сучасника Мазепи, ієромонаха Антонія (Стаховського), котрий став пізніше митрополитом Сибірським і Тобольським. Він так визначив роль гетьмана у цій справі: "Не бысть прежде его, подобен ему, и по нем не будет".

Я, Антонов Олександр Ігорович, студент IV курсу факультету фізичного виховання, отримав від Остаповської Олени Миколаївни стипендію Об'єднання Українських Православних Сестрицтв у США у розмірі 65 доларів.

Я, Трифонюк Руслан Олексійович, студент 6 курсу факультету природничо- географічних дисциплін, отримав від Остаповської Олени Миколаївни стипендію Об'єднанню українських православних сестрицтв у США у розмірі 65 доларів.

Шановне об'єднання українських православних сестрицтв в Америці, мене звать Тітова Алла, я студентка II курсу факультету педагогіки та психології, спеціальність - соціальна педагогіка.

Дуже дякую Вам за те, що не забуваєте нас, за Вашу підтримку та тепло. За те, що піклуєтесь про нас та допомагаєте. Це для нас дуже важливо. Адже, на цьому світі так мало людей з такими великими і добрими серцями як у Вас.

Завдяки Вашій допомозі, я можу здійснити усі мої маленькі мрії.

Ще раз від щирого серця дуже Вам дякую!
З повагою Алла

Ми, сестри Хава Марина та Ірина дуже дякуємо Вам за Вашу турботу у вигляді грошової допомоги, яку Ви виділяєте нам кожного навчального року! Thanks! You are the best!

Я студентка, Василенко Ілона Леонідівна хочу висловити Вам свою подяку за те, що Ви надаєте нам допомогу, яка нам необхідна.

Надаючи нам допомогу ми маємо можливість розширити свої мрії.

Побільше б таких організацій, які б допомагали нам дітям-сиротам, які не мають підтримку з рідної сторони. Тому, щиро Вам дякую за Вашу турботу про нас і хочу, щоб Ви ще не раз приїхали до нас.

Ми будемо раді Вас бачити. Надіємось на те, що Ви і в наступному році приїдете до нас.

Дякую!!!

Я Заболотня Валентина Олександрівна від щирого серця хочу подякувати Вам: "Об'єднання українських православних сестрицтв у США ім. св. Княгині Ольги" за Вашу доброту, підтримку. Ви даєте змогу здійснювати наші заповітні мрії. Є багато речей, від яких потрібно відмовлятися, Ваша допомога відкриває великі можливості. Щиро дякую і бажаю Вам наснаги у Вашій праці та міцного здоров'я.

Я, Козоріз Наталія Василівна, хочу подякувати Вам, за щорічну матеріальну допомогу. Ця допомога допомагає навчатися, прожити деякий час і взагалі фундамент для існування. Ви допомагаєте дітям, які потребують Вашої допомоги, Ви творите добро. Я хочу Вам побажати, щоб Ви існували ще не один рік, щоб Бог Вам послав, ще міцного здоров'я і віри в те, що все це робиться в ім'я добра.

Об'єднання українських православних сестрицтв в Америці- Ви ті люди, які дають шанс таким дітям як я, як ми всі у цьому залі, за що Вам від щирого серця велике слово Дякую.

Дякую за те, що Ви існуєте, і я надіюсь будете існувати ще багато років.

Я, Васілка Світлана, хочу подякувати Вашому Об'єднанню за те, що в такі тяжкі часи є люди, які мають час, сили, можливість, милосердя в серці для допомоги тим, хто її потребує. Дякую за те, що даєте можливість не забувати про добро, світло; про те, що ми небайдужі комусь, а особливо, подаєте найкращий приклад. Дякую за віру в себе і віру зокрема.

Висловлюю Вам свою повагу за Ваше добро і Божу справу.

Бажаю Вам здоров'я, натхнення і Божого благословення.

Я, Савченко Михайло, хочу подякувати Об'єднання Українських Православних сестрицтв у США за те, що ви піклуєтесь про нас, допомагаєте нам, не забуваєте. Ви даруєте нам надію на творення найзаповітніших мрій. Даєте можливість не забувати про добро, щирість, доброзичливість, справедливість, про те, що ми небайдужі комусь. Дякую за віру в себе, за віру на життя, на справи, на навчання і віру зокрема.

Довіряти душу можна лише Богові

Василь БЕЛЕЙ

Злоба, невлаштованість, екологічні катастрофи, міжнаціональні чвари, непорозуміння між конфесіями, виникнення сект, політичний демонізм - усе це дуже насторожує і змушує задуматись: а чи не наближається час приходу антихриста? Час, коли рівновага між добром і злом порушиться.

Від початку світу диявол воює з родом людським, іде боротьба не на життя, а на смерть. Свою чорну справу робить він і сьогодні, але не так, як тисяча чи сотні років тому. Диявол, як видно, пристосовується до рівня духовного та інтелектуального розвитку людства, до нових історичних умов.

Згадаймо, диявол в перекладі означає "наклепник", спочатку він був ангелом, добрим Божим слугою, але з власної волі згрішив, і Бог скинув Його з неба. Почуття добра йому ненависне. Його мета - завоювати довіру, поневолити й погубити людину.

Проте перед молитвою диявол безсилий. Боїться він також ладану, свяченої води, святих мощів, святих ікон. Тобто, власне - праведного і святого.

Слід пам'ятати, що диявол належить до світу невидимого, і тому людина його не бачить. Наше матеріальне тіло є ніби оболонкою, що захищає нас від споглядання нечистої сили.

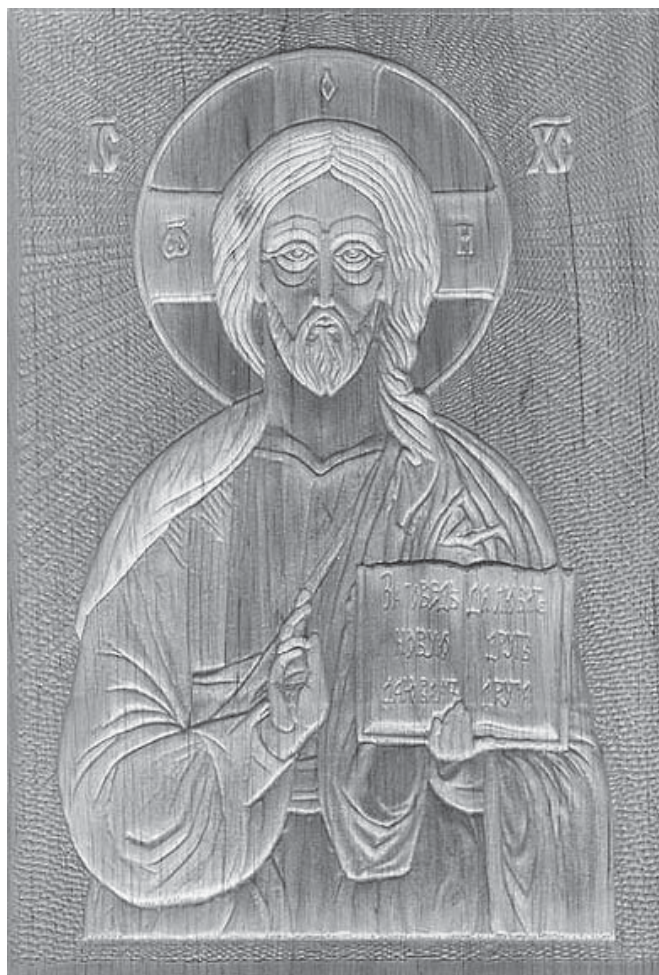
Останнім часом з'явилося чимало людей, які лікують біополем, пророкують майбутнє... Щоб збагнути ці явища, звернімося до Біблії.

У діяннях апостолів йдеться про ворожбита Симона, який "дивував люд самарійський та видавав себе за щось велике", про фальшивого юдейського пророка на ім'я Вар Ісус, про служницю, яка мала духа-віщуну, що говорив правду, але його прогнав апостол Павло.

Кієво-Печерський патерик пише про Микиту, який за гордість, зарозуміння був опанований бісом, бо мав дар пророкування і велику пам'ять, знав весь Старий Завіт. Коли ж з нього вигнали біса, то він усе забув.

Щодо дару пророкування, то він буває даний людині від народження і може збільшитися через піст і побожне життя. Буває, що цей дар несподівано з'являється з ласки Божої. Але здатність пророкувати може з'явитись і за сприяння диявола.

Дуже багато людей зараз ходить лікуватися до екстрасенсів, але вони не знають, в чому ж суть того лікування. Відомо, що екстрасенси варварськи перерозподіляють енергію, внаслідок чого хворий орган одержує її і поправляється, а інший орган може захворіти. Екстрасенси часто доводять людей до психічних розладів. Тоді як є інший шлях до полегшення і зцілення: причастя. Та врешті краще навіть померти в Божій благодаті. Бо Бог допускає хвороби за наші гріхи, щоб ми зрозуміли, що наше

життя - це коротка мить, за якою стоїть вічність. Хвороба дається нам для нашого прозріння і смирення, щоб ми знайшли в собі сили покаятись і змінити наше життя на краще. Душу, крім Бога, не можна довіряти нікому. Хтось із людей дійсно має Божий дар, але цей дар дається людям з чистим серцем, з багаторічним побожним життям. Такі люди не горді і лікують безкоштовно. Бо ж Ісус Христос сказав: "Дарма дістали - дарма давайте". Так оздоровляв святий Пантелеймон, святі Косма і Даміян, які насамперед лікували душу, а потім тіло. Люди яких вони вилікували, змінювали своє життя, зміцнювалися у вірі.

Святі, зцілюючи, зверталися про допомогу до Святого Духа. Екстрасенси ж як правило, використовують демонічну енергію, яка завдає шкоди хворому.

Але чи можна нам знати наперед своє майбутнє?.. Зараз розвелось дуже багато астрологів, які твердять, що доля людини залежить від руху планет, від розташування зірок і тому подібне. Звісно, планети впливають на рух води в океанах, на рух вітрів, на ритми

всього живого. Але людину створив Бог, дав їй розум і волю, чим вона й повинна послуговуватися.

Людина має дослухатися голосу Святого Духа. Через Нього вона пізнає себе і світ, отримує сили і дарування, які має використовувати тільки на добрі діла за Божою волею.

Розвиток астрології, що спостерігаємо останнім часом, є небезпечною ознакою. Так було перед всесвітнім потопом, а згодом, якщо простежити історію людства після Ноя, ми побачимо, що ті древні цивілізації, в яких магія, астрологія й інші "таємні науки" найбільше поширювалися, захоплювали структуру суспільства і досягли свого апогею, гинули, щезали з лиця землі. Приклади: Вавилонське, Ассирійське, Персидське царства.

Тому церква категорично забороняє ворожіння, вгадування майбутнього. Навіть під страхом смерті.

Багатьох людей "підкупляє" те, що ворожбити кажуть часом правду. Однак це пояснюється тим, що диявол колись був включений в ангельську єрархію і, так чи інакше, був посвячений в таємниці буття. Ті знання впавші ангели зберегли. І намагаються підкорити собі людину шляхом відкриття їй деяких таємниць.

Або так звані пришельці з космосу... А у Біблії немає жодного натяку на існування інших цивілізацій. З цього будемо виходити. Втім так звані "літаючі об'єкти" відомі були ще в сиву давнину. "НЛО" супроводжували військо Александра Македонського. В давньому індійському трактаті "Махабхарата" можна прочитати про деякі технічні деталі НЛО, згадується про них і в древніх китайських літописах.

Та звернімося знову до Святого Письма. В "Одкровеннях" Івана Богослова, приміром, сказано, що через невіру людей і відсутність подвигу посту та молитви сили тьми отримують велику владу в спокусі роду людського. Таку, що навіть вогонь на землю посилати будуть (Одкр. 13.13).

Але протягом багатьох віків доведено, що нечисті яви щезають при зіткненні з Божою силою. Наш істинний захист - віра в Бога, в Боже Слово, в Ісуса Христа, в святей Хрест Господній. Нас захищає молитва і Святе Причастя.

В особливих випадках Церква використовує спеціальні заклинання молитви, вміщені в "Требнику" (на це священик мусить мати дозвіл від церковної влади). Очевидно, порятунок залежить не лише від того, хто читає молитви. Сама людина мусить мати сильну віру в Бога, уповати лише на Нього.

Серед людей старшого покоління поширена практика виливання воску: при хворобах, переляках дітей, на випадок вроків... Виливання воску Церква не забороняє, особливо, коли використовується свячена вода і свячений віск, читаються молитви. Не є шкідливим в спаленні сірників у випадку вроків. Бо таке дійсно є: якась людина з сильною негативною енергією може недобре подивитися на іншу людину, і тій стає погано. Проте найкращий спосіб застерегтися від злого - носити посвячений хрестик. Ніколи не забуваймо: гріхи, невіра й гордіня перекривають шлях

милосердю Божому і не дають людині отримати спасенну допомогу, аж доки вона не покається.

Пам'ятаймо слова з послання Івана Богослова: "Любі, не кожному духові вірте, але випробуйте духів. Чи вони від Бога... Багато бо лжепророків вийшло на світ. З цього пізнавайте Божий Дух, який визнає, що Ісус Христос прийшов у тілі від Бога. Кожен дух, що не визнає Ісуса Христа, не від Бога, але від антихриста" (Посл. І.Бог. 4.1).

*Дорогі сестриці,
фонд Об'єднання на висилку ВІРИ
в Україну вичерпується.
Цього року будемо висилати тільки до
бібліотек. Маємо в Україні бажаючих
отримувати ВІРУ, але на жаль цих
бажань ми не можемо задовільнити.
Передплата в Україну коштує \$25.
Передплачуйте ВІРУ, як дарунок для
читачів в Україні чи США!*

(Conclusion from p. 11)

Are You Still "Wearing" Christ?

a soldier who called himself a follower of Alexander, wearing the armor of Alexander's army, who was a pretty lousy soldier, who did whatever he wanted and refused to do what was asked and required of soldiers in Alexander's army. Alexander sought him out, confronted him about what he had heard and very simply told the soldier, "Change your act or change your name!"

Wouldn't this be equally appropriate for us and our relationship with Christ? If we have put on Christ, if we bear his name, and claim to be one of his followers, shouldn't we act as He would want us to, or else change our names?

So what can we do concretely to show that we have put on Christ? For starters, we can be forgiven and restored to the purity of the day of our baptism by going to confession! Then we can participate in the life of the Church as we experience Christ in the liturgy. Accept God's invitation to be with Him in His house and receive the food that gives eternal life and the strength to live a life that keeps that garment white: take communion OFTEN. (Let's face it, if you only ate food once or twice a year, your body would die. If you only take communion once or twice a year, would it be surprising to think your soul is dying?) Find out who this Christ is that you have put on. That means reading the Bible. The more you know Him, the more you will love Him, and want to live as He wants us to live. And you will come to realize that no matter how many times we fall and get our garment dirty, He will be there to help us up and try again.

by Joan C. Allen

THE PRAYER LIFE OF CHILD AND PARENT

"Likewise the Spirit also helpeth our infirmities: for we know not what we should pray for as we ought: but the Spirit itself maketh intercession for us. . ."
(Romans 8:26)

In truth, only the Holy Spirit can enable us to pray, and hence, only God can teach us. Therefore, my natural question as a mother is: "What happens to children?" Can children indeed be taught to pray by their parents? The literal answer is shockingly, "no," because prayer must be a conscious act of the person who is **doing** the praying binding the mind and heart together with God's presence. However, it is my contention that as parents we can provide an "atmosphere" which can **allow** children to pray. . . **allow** God's grace to work. This "atmosphere" cannot merely evolve. Certain practices must both comprise and enrich such an "atmosphere" which is conducive for prayer. This paper will focus on these practices which should make up the Christian family life.

The experience of the family, of which the primary function is the support and growth of each member, gives each person a sense of who one is and how one relates. It is thereby the foundation of religious education and values. How a child acts in the world depends on the biases of the child's family. It does not take much imagination for a child to understand God as Someone who retaliates when the **environment** of the family supports such a view. True, there are many other influences affecting the child of today, such as the television set, peer pressure, and schools. But it is ultimately the family which must provide the **opportunity** for the child to continue his/her association with God. Therefore, the family must maintain an atmosphere in which the child can experience God, and this involves a very delicate balance of personal, social and theological realities.

How do we formulate such an atmosphere as parents?

In order to answer this question, it is necessary to understand how it is that we can experience God. According to Timothy Ware, "God's energies, which are God **Himself**, permeates all His creation, and we experience them in the form of deifying grace and divine light." When one participates in these divine energies, one is brought face to face with God. Thus, the "atmosphere" is needed merely to provide the possibility for God's energy to enter our lives, to bring us precisely, "face to face."

First and foremost, then, families must **together** participate in the sacramental life of the Church. We, as parents, can "theorize" all we want with our children - and with **good** theory! But if we do not match our theorizing with "practice," there will be no **connection** between the words and the practice. Thus the words will be meaningless, while the actions will certainly speak; actually, the actions will "shout!" The most common example of this lack of connection, is **sending** the children to Liturgy on Sunday morning rather than **taking** them and partaking of the Body and Blood of our Savior together. All that will be imparted in this case is the impression that Sunday sleeping is valuable for adults and the Liturgy is valuable for kids! And of course someday when little Johnny becomes "of age", he will not have to participate **himself** in this experience for children. He, too, can then be an adult and stay home to sleep.

Secondly, as Christian parents, we have to lead exemplary lives - lives which are "in touch" with Christ and the Church. We cannot rely only on our own insights as Proverbs 3:5-6, states, but must "acknowledge the Lord to direct our paths." We can

do this through leading prayerful lives **ourselves**. However, this “atmosphere-which-provides-the-education,” I suggest, can take place through various practices of which I can immediately suggest five:

1. The use of **TIME AND SPACE**.

This practice comes through setting aside available time and space. It is significant to take time only for prayer. We can start with meal times, and bedtime. If we send Sally to bed and tell her to recite her prayers while we are doing something else, she may do

it quickly for the sake of getting it over with, or she may not do it at all. (Nor will we have any idea of what she is saying!) But if she sees Daddy and/or Mommy seriously praying in earnest devotion, she cannot help but be encouraged or inspired to pay attention to her own prayers. The benefits from such a unified prayer in a particular time and space in the family life are numerous. Most importantly, though, it shows the love and respect between the father and mother. Also the individual parents can draw from God the grace they need to direct the minds and hearts of their children. In the words of Jean-Nicholas Grou, “There is nothing more likely to lead children to fear God in the person of their parents, than a high opinion of their piety.” Equally noteworthy for this point is that the family is not exuding its self-sufficiency **apart from God**, but fulfilling instead the words of Christ, in St. Matthew 18:20, which states: “Where two or three are gathered in my name, I am in the midst of them.” Christ is there, in that time and space, with the family.

Along with this point, parents must also take time for **personal** prayer. The best way is to discipline ourselves by setting a time each day in our busy schedules, and **holding to it!** Phones can be taken off the hook; doors can be closed and locked.

The other major consideration of this personal prayer is the **space** where prayer takes place. One has to decide for oneself which place is most conducive to prayer. It could be in the home, before the icon, or outside with the elements, but mainly wherever one can be moved to sense being in God’s presence; that is, in **His** space.

2. Providing the **CONTENT**. This is the practice of paying attention to the **content** of the prayer. The most perfect prayer we can pray is that given to us by Christ Himself the Lord’s Prayer. There

is nothing necessary for prayer which is not contained in it. Its simplicity makes it perfect for children as well as for adults in every walk of life. However, we must not only **recite** this prayer, but **understand** what it is that we are saying. We can, of course, do this by reading Orthodox books specifically explaining the Lord’s Prayer, or asking direction from our priests. Once we understand what it is that we are saying, then we can pray with our heart. In this sense, it is not even important to concentrate on the words **per se**

(Matthew’s version of the Lord’s Prayer is different than Luke’s). Rather, the Lord’s Prayer is **the** guide as to **what** we pray **for**. From the Lord’s Prayer we can move on to “Lord have mercy.” (The **Jesus Prayer** is an expanded form of this.) We can certainly use a prayer book, but not as a crutch. Children should know that there is no such thing as memorizing “The Special Morning Prayer,” but the fact that they should pray in the morning, and give thanks to God for the new day. The prayer book can help us in “what to pray” just as reading the Psalms can. The point is that children will begin to know of **what** their prayers should consist, (for example, adoration **of** God, thanksgiving **to** God, supplication **before** God, etc.), and may learn to pray unselfishly, rather than by orally submitting a “list” to Him (such as one does with Santa Claus). This child needs also to know that conditions cannot be placed upon his/her prayers. “God do this for me, or get that for me, then I will do this in return.” We must all be willing to accept God’s will, whatever it is and when **He** is ready.

3. **READING**. Through this practice we come to **nourish** our prayers with good reading. The Bible, as the prime “reading” source, provides much direction for the content of prayer. The fathers of the Church provide many insights as well. Christian parents must be responsible to continue their own education, through various readings, lectures, retreats, Church programs, etc. It is not enough to further one’s secular education or “job skills.” One must grow in **maturity of faith**, or one becomes “stunted,” unable to bloom. Once we become more aware, we will as parents realize our inheritance and will be able to consciously educate our children by our own lives. Our children can have faith if we not only have faith, but live it.

4. **LISTENING.** This is the practice of learning to listen or becoming more adept at hearing. All of us are different and distractions may make us unable to concentrate. Ted Frederick went so far as to say in an article entitled, "Praying on the Run," that we learn to **jog** in order to enhance our prayer life! His reasoning is that through jogging, we can discipline our lives, stimulate our intellect and our emotional faculties, and well-condition the bodies which we were given. This is instead of becoming prematurely tired and unable to lift our hearts in prayer, due to "lack of muscle tone and proper oxygenization" of our system. His idea is that running increases our desire and our ability to perceive more delicate stimuli which we may otherwise overlook in our stuffy homes. I am not suggesting that we all jog in order to be in shape to pray. But I am submitting the thesis, regarding our prayer life, that we too must try to "listen" to things we ordinarily take for granted, but which should not be. It is by such listening that we can become aware of silence. I can remember, for example, when I came home from a serious hospital stay. It was Fall, and my husband was out with the children. I was standing and looking out the window. I heard the wind rattling the panes, the sound of the heating unit clicking on, and suddenly I felt enriched by the silence . . . aware that I was truly alone with God. The point is that this silence can be a true plus to "centering" in our prayer life. It was for me an awareness of where I was, who I was, and who God is.

It was Teresa of Avila who cautioned, "We ought to address ourselves to prayer rather in order to listen than to speak. "If we have difficulty in hearing the obvious around us, how can we expect to listen to the "small still voice" of the Spirit of God within us?"

5. **THANKSGIVING.** The final practice is simply by living a life of thanksgiving. If we truly are thankful **for** all things, for God's infinite mercy, and for God, then we should not be constantly complaining or miserable beings. This attitude is easily acquired by our children just as assuredly as they pick up a cold from others. It is so easy to fall into the "woe is me" category when things are not the way we want them. And instead of greeting each day with thankfulness, or "catching" our children being **good**, we slip into despair when the car will not start or the children fail to act as "adult-like" as we would have them act. The old saying is true: we can look at a rose and bemoan the fact that it has

thorns, or be grateful that the thorn branch has roses on it. Better yet, we can be thankful that there is a rose, is a tree, is a world. Personally, I have always found that when I feel moments of darkness, a simple visit to the nearest hospital to lift myself from my surroundings into the lives of those persons who are really suffering, is quick to restore me. Or perhaps one can stay home and read the story of Job. The point is that these moments of darkness come precisely **because** we are centering on ourselves, and not on the Lord. (As it is written in Psalm 36:9, as a reminder of this fact: "For with thee is the fountain of life: **in thy light shall we see light.**") Such a self-centeredness, I feel, is synonymous to the misuse of material possessions.

We must remember that all we possess can be taken from us. Everything that we take into our own hands in order to "possess it", or to "store it", keeps us from sharing it with others. Love, then, becomes lost. We can truly trap ourselves in our possessions through enslavement to objects, to people, to jobs. Therefore, we must consider ourselves rich in the knowledge that everything we possess is a gift of God and a sign of His love. This is the knowledge which will enable us constantly to give "thanks to the Lord." As St. Paul wrote to the Colossians (3:17): "Whatsoever ye do in word and deed, do all in the name of the Lord Jesus Christ, giving thanks to God and the Father by him."

Despite all that we can propose, there are no easy answers to the questions we have as parents. And there are no guaranteed results. But we can, at the very least, feel secure in the knowledge that we have indeed done our best to provide this "atmosphere" which is comprised of these practices. It is through such an atmosphere of the family, which is a

Christian family, that I think we can provide a type of "hidden curriculum" in our educational role. We have accepted our responsibility and acted upon it. We have put our faith on the line. The rest must be accepted by our children and left to the grace of God.

Donations - Пожертви

Donations 06/07/2008 - 09/25/2008

Donations to the Museum in So. Bound Brook, NJ

- \$200.00** Prysiazny family in memory of mother Charytia Prysiazny
- \$100.00** L. Kowalchuk in memory of Mitred Prot. O.T. Serhij Kowalchuk.
- \$70.00** M. Mack.
- \$50.00** A. Jezeniwi in memory of C. Marchenko, O. Rezie.
- \$25.00** Z. M. Lucenko in memory of Andrij Lesko.

Donations to the "Vira" Press Fund

- \$125.00** St. Mary's Protectress Sisterhood, Irvington, NJ.
- \$100.00** Krystyna Krause in memory of grandfather Ivan Mnischenko
- \$50.00** O. Matula in memory of her mother Warwara Dibert.
- \$20.00** S. Hrybinsky.
- \$10.00** L. Kowalchuk.

Donations to Orphanage Fund in Ukraine

- \$2,000.00** S. Jenstman.
- \$200.00** St. Olha Sisterhood, Chicago, IL.
- \$100.00** L. Wasynczuk
- \$60.00** M.N. Mirchuk in memory of Helen Pavlovsky
- \$50.00** L. Shevchenko and G. O. Krywolap in memory of Helen Pavlovsky.

Donations to UUOS Fund

- \$500.00** S. Jentsman.

Donations to the Museum in S. Bound Brook, NJ in memory of Oleksij Shevchenko

- \$200.00** Luba Shevchenko and Family, G.O. Krywolap.
- \$100.00** M.N. Mirchuk, O.N. Zinkewych, V.G. Syzonenko, L. Mazurets, A. Hrybowych, W.M. Dmytrijuk, I.M. Koszman, L.J. Schmitt, W.V. Nikitich.
- \$75.00** D. Komilewska.
- \$70.00** A. Eudyke with A. and F. Deamente, M. Kyrysiuk.
- \$50.00** A. Jennings, V. Kuzmycz, V. Dorozynsky, N.M. Czczulin, St. Mary's Protectress Sisterhood, S. Bound Brook, NJ, H. Pavlovsky, S.M. Przybylo, G.W. Krywolap, A.T. Schepel, E. Babenko, T. Maciejowska, L. Bezsoniw.
- \$40.00** I. Sherba, M. Griatzky.
- \$35.00** P.L. Kytasty.
- \$30.00** A. Selepyna, J. Hucul.
- \$25.00** Mrs. Kulak, L. Bulaya, A. Stecyk, A. Brynovsky.
- \$20.00** W. Krasnobryzjy, P. Kruczko, O. Korytnyk.
- \$10.00** S. Suszczyk, A. Zabijaka

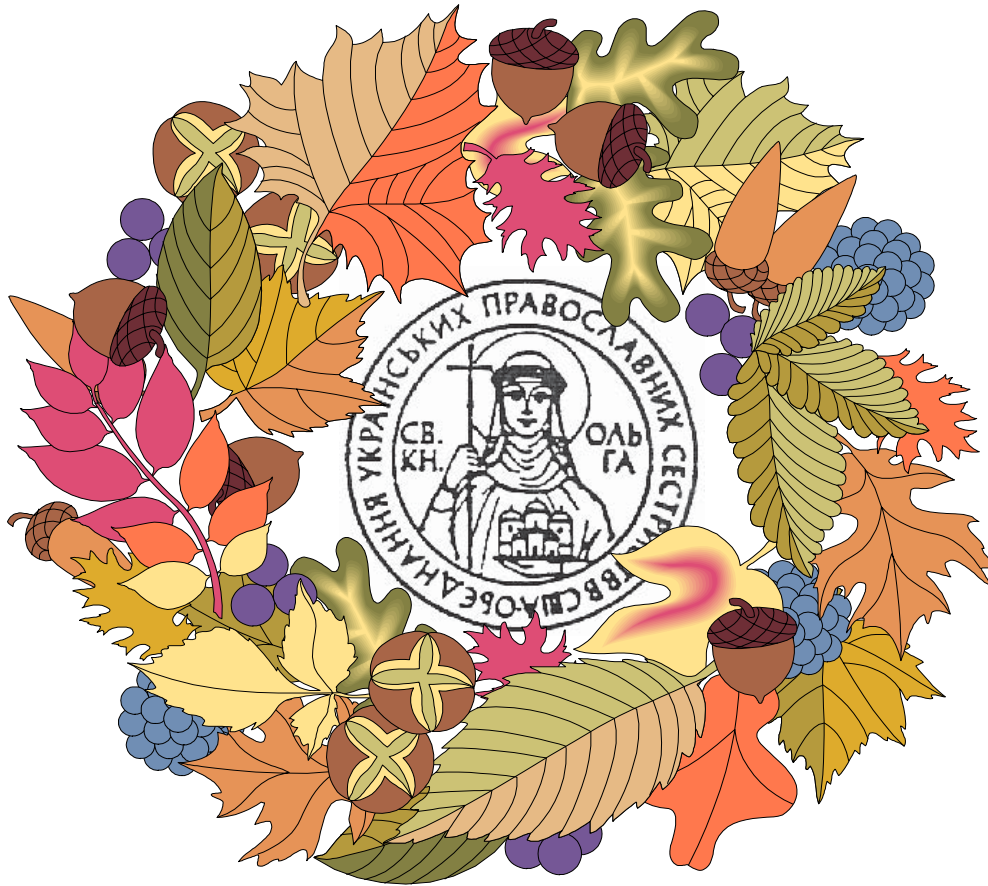
Donations to the Charity Fund

- \$700.00** M.N. Mirchuk.
- \$50.00** O. Matula in memory of her mother Warwara Dibert, L. Shevchenko in memory of Helen Pavlovsky.

Український осінній фестиваль

*26 жовтня 2008 року
Савт Баунд Брук, Н. Дж.*

*Ukrainian Fall Festival - October 26, 2008
South Bound Brook, NJ*

Читайте наш журнал "BIPA-FAITH" на інтернетній сторінці УПЦ в США
за адресою www.uocofusa.org

Read our magazine "BIPA-FAITH" on the web page of the UOC of the USA
at www.uocofusa.org